

Dokument nr 3:2

(1998–99)

**Riksrevisjonens kontroll med statsrådets
(departementets) forvaltning av statens interesser i
selskaper, banker, mv for 1997**

Til Stortinget

Riksrevisjonen legger med dette fram Dokument nr 3:2 (1998–99) Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv for 1997.

I de tilfeller Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål er disse virksomhetene omtalt innledningsvis under det enkelte departement. For 1997 gjelder dette Statens lånekasse for utdanning, NRK AS, Statens skogplanteskoler AS, Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS, Arcus AS, Olivin AS, Telenor AS og Medinova SF.

Videre gis det en omtale av samtlige heleide virksomheter hvor Riksrevisjonen har opprettet kontroll, herunder stiftelsestidspunkt, formål og nøkkeltall mv. I vedlegg 3.4 og 3.5 vises sentrale nøkkeltall for heleide virksomheter som omfattes av Riksrevisjonens kontroll i 1997. I vedlegg 3.6 er det gitt en oversikt over deleide selskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 % eller mer av stemmene, eller hvor staten av andre grunner er vurdert å ha dominerende innflytelse, og hvor Riksrevisjonen derfor har etablert kontroll.

Riksrevisjonens kontroll omfatter 25 heleide aksjeselskaper, 26 deleide aksjeselskaper, 6 statsforetak og 12 virksomheter organisert ved særskilt lov.

Samlet aksjekapital i de heleide aksjeselskapene utgjør 15 mrd kroner. De største er Telenor AS med 7,2 mrd kroner og Statoil med 4,94 mrd kroner. Innskuddskapitalen i statsforetakene utgjør samlet 18,3 mrd kroner. Høyest innskuddskapital har Statkraft SF med 15,4 mrd kroner. Særlovsselskapene, herunder selskaper med begrenset ansvar, har en samlet grunnkapital/innskuddskapital på 10,1 mrd kroner.

Riksrevisjonen, 3. november 1998.

For Riksrevisorkollegiet

Bjarne Mørk-Eidem
Leder

Innhold

	Side
1 Generelt om Riksrevisjonens kontroll	1
2 Riksrevisjonens rapport om kontrollen med statsrådets forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv	3
2.1 Arbeids- og administrasjonsdepartementet	3
2.2 Finans- og tolldepartementet	3
2.3 Forsvarsdepartementet	4
2.4 Justis- og politidepartementet	4
2.5 Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet	5
2.6 Kommunal- og regionaldepartementet	6
2.7 Kulturdepartementet	8
2.8 Landbruksdepartementet	9
2.9 Miljøverndepartementet	12
2.10 Nærings- og handelsdepartementet	12
2.11 Olje- og energidepartementet	16
2.12 Samferdselsdepartementet	18
2.13 Sosial- og helsedepartementet	23
2.14 Utenriksdepartementet	26
3 Vedlegg	27
3.1 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov	27
3.2 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991	28
3.3 Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank	29
3.4 Nøkkeltall for heleide aksjeselskaper, selskaper med begrenset ansvar og statsforetak	30
3.5 Nøkkeltall for banker/utlånsvirksomheter opprettet ved særlov	32
3.6 Nøkkeltall for deleide aksjeselskaper	33

1 Generelt om Riksrevisjonens kontroll

Stortinget får sammen med dette dokumentet oversendt vedkommende statsråds beretning om forvaltningen av statens interesser i 1997 samt årsoppgjør, årsberetninger, bedriftsforsamlingsprotokoller, generalforsamlingsprotokoller m m vedrørende selskaper mv som er omtalt. Oversendelsen er i samsvar med følgende instruks:

- 1 Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv organisert ved særskilt lov. Instruksen er vedtatt av Stortinget 27. mai 1977.
- 2 Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991. Instruksen er vedtatt av Stortinget 10. mars 1992.
- 3 Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank. Instruksen er vedtatt av Stortinget 10. april 1987.

Målet for Riksrevisjonens kontroll er å ha tatt standpunkt til om statsråden har utøvet sin oppgave som forvalter av statens interesser i selskaper, banker, mv i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

I aksjeselskaper, statsforetak, særlovsselskaper med begrenset ansvar og Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) utøver statsråden myndighet i de øverste organer i virksomhetene, dvs i generalforsamling, foretaksmøte e l. I øvrige særlovsvirksomheter utøves myndighet etter retningslinjer som framgår av den enkelte lov, f eks gjennom forskrifter, instruks og krav som måtte settes ved tildeleging av bevilgninger.

Gjennom kontrollen vurderes det om statsråden (departementet) forvalter og bestyrer de statlige interessene virksomhetene representerer på den av Stortinget bestemte måte, og at statsråden bruker sin innflytelse i virksomhetene til å følge opp Stortingets forutsetninger slik disse framgår av Stortingets behandling av proposisjoner, meldinger med mer. Som et ledd i kontrollen vurderes det også om de statlige interessene virksomheten representerer, blir forvaltet økonomisk forsvarlig og i samsvar med gjeldende lover mv. Det blir også kontrollert at statsrådens utøvelse av myndighet skjer på den måten som er fastsatt i gjeldende lover.

Kontrollen utøves ordinært ved gjennomgang av informasjon som mottas eller innhentes fra virksomheter og departementer med hjemmel i den enkelte lov og ovennevnte instruks. Informasjonen innhentes gjennom protokoller fra generalforsamlinger, bedriftsforsamlinger, styremøter, kopier av aktuell korrespondanse mellom departementer og virksomheter, møter med departementer, virksomheter, valgte revisorer m m.

Riksrevisjonen deltar som observatør i bedriftsforsamlinger, generalforsamlinger og tilsvarende organer. I kontrollen inngår for øvrig de undersøkelser m m som anses nødvendige for at Riksrevisjonen kan gi en kvalifisert vurdering av den enkelte statsråds forvaltning.

Flere statlige aksjeselskaper, særlovsselskaper og statsforetak er organisert som konserner med en rekke datterselskaper i flere ledd, hvor mye av virksomheten foregår i datterselskapene. Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i aksjeselskaper omfatter i disse tilfeller konsernene. Den årlige løpende kontroll gjennomføres ut fra informasjon som innhentes vedrørende morselskapene. I tillegg innhentes informasjon om enkelte datterselskaper i den utstrekning dette vurderes som nødvendig for å kunne gi en kvalifisert vurdering av statsrådens forvaltning av statens interesser i konsernet.

Ressursbruken til kontrollhandlinger vedrørende den enkelte virksomhet vurderes årlig ut fra bl a den betydning virksomheten antas å ha for staten, og ut fra sannsynlighet for mulig avvik fra Stortingets vedtak og forutsetninger. Erfaringer fra den løpende kontrollen fra tidligere år er av betydning for vurderingen.

I henhold til lov om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) av 24. mai 1985 nr 28 § 2 annet ledd kan Kongen i statsråd treffe vedtak om bankens virksomhet. I tillegg kan det med hjemmel i enkelte bestemmelser i sentralbankloven gis instruksjon overfor banken i nærmere bestemte forhold. Riksrevisjonen fører kontroll med statsrådens myndighetsutøvelse i henhold til ovennevnte instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank av 27. april 1987, jf sentralbankloven § 2 annet ledd siste punktum.

I henhold til lov av 28. juni 1996 om studentsamskipnader § 14 står studentsamskipnadene under tilsyn av vedkommende departement. Riksrevisjonen

fører kontroll med departementets myndighetsutøvelse etter instruks som fastsettes av Stortinget. Riksrevisjonens kontroll med departementets myndighetsutøvelse går inn under instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv organisert ved særskilt lov av 27. mai 1977.

I dette dokument omtales først under hvert departement virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål. Dette kan gjelde saker som er tatt opp med departementet i forhold til Stortingets vedtak og forutsetninger, økonomiske forhold i virksomhetene, m m. For alle heleide virksomheter gis det en generell faktaomtale med opplysninger som antas å kunne ha interesse, så som stiftelsestidspunkt, formål, konsernforhold og utvalgte regnskapstall/nøkkeltall.

Deleide aksjeselskaper

Riksrevisjonens kontroll med statsrådens forvaltning av statens interesser i aksjeselskaper omfatter også deleide selskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 prosent eller mer av stemmene, eller hvor staten av andre grunner har en dominerende innflytelse, jf § 1 punkt 2 i ovennevnte instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv organisert ved særskilt lov av 27. mai 1977.

I brev av 15. november 1989 til Stortinget skis-

serte Riksrevisjonen et opplegg for kontroll vedrørende statlig deleide selskaper som går inn under ovennevnte instruks. Stortingets kontrollkomite hadde ingen innvendinger mot opplegget. I brev av 20. desember 1989 til Riksrevisjonen sluttet Stortingets presidentskap seg til dette. Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i deleide selskaper er ivaretatt i tråd med nevnte opplegg.

I forhold til statlig deleide selskaper er Riksrevisjonens kontroll i første rekke rettet mot statsråden i hans rolle som eier, direkte eller gjennom underliggende etat/forvaltningsbedrift, sett i relasjon til rettigheter og plikter i henhold til lov og gjeldende regelverk.

Riksrevisjonen baserer i utgangspunktet sin kontroll på det materiale og de opplysninger som statsråden (departementet) rutinemessig mottar eller framskaffer fra selskapet, og som videresendes til Riksrevisjonen, herunder virksomhetens årsregnskap med tilhørende beretninger og protokoller. Tilsier forholdene ytterligere kontrolltiltak, avtales dette med vedkommende departement og selskap.

Deleide selskaper inngår ikke i oversendelsen til Stortinget. Selskapene, med aktuell statlig eierandel, er angitt under det enkelte departement. Omtale av deleide selskaper gis imidlertid bare i de tilfeller resultatet av kontrollen gir grunnlag for bemerkninger eller orienteringer fra Riksrevisjonens side.

Det er gjennom kontrollen ikke funnet grunnlag for bemerkninger eller orienteringer vedrørende deleide selskaper for regnskapsåret 1997.

2 Riksrevisjonens rapport om kontrollen med statsrådets forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv

2.1 ARBEIDS- OG ADMINISTRASJONS-DEPARTEMENTET

- AS Rehabil
- Statsbygg Invest AS

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

AS Rehabil

AS Rehabil ble etablert i 1971 som ledd i arbeidsmarkedstiltak rettet mot yrkeshemmede. Selskapets formål er å drive atferds- og kvalifikasjonsvirksomhet gjennom avklaring og kvalifisering av yrkeshemmede med sikte på formidling til ordinært arbeidsliv eller utdanning.

Som arbeidsmarkedsbedrift mottar AS Rehabil årlig tilskudd over kapittel 592 Arbeidsmarkedstiltak for yrkeshemmede. I 1997 utgjorde ordinære tilskudd 13,9 mill kroner.

AS Rehabil hadde i 1997 driftsinntekter på 40,7 mill kroner mot 42 mill kroner i 1996. Årsoverskuddet på 1,6 mill kroner framkommer etter en ekstraordinær omstrukturingsstøtte på 3,2 mill kroner. I 1996 hadde selskapet et underskudd på 2 mill kroner. Med unntak av en avdeling, maleravdelingen, er resultatene omtrent som budsjettet.

Ved utgangen av 1997 var aksjekapitalen 209 652 kroner. Bedriftens egenkapital var negativ med 100 729 kroner. Styret opplyser i sin beretning at med de igangsatte tiltak, regner det med at egenkapitalen vil være gjenvunnet innen rimelig tid gjennom positive driftsresultater.

Selskapets revisor presiserer i revisjonsberetningen for 1997 at selskapets framtidige drift er avhengig av vesentlig resultatforbedring eller tilførsel av kapital fra eier.

Riksrevisjonen orienterte Stortinget om de økonomiske problemene i AS Rehabil i Dokument nr 3:4 (1997-98). Statsråden anfører i sin beretning til Riksrevisjonen av 5. mai 1998 at selskapet i flere år har hatt økonomiske problemer som har vært søkt løst gjennom ulike tiltak. Videre framgår det at bakgrunnen for det dårlige resultatet i 1997 først og fremst er tap på oppdrag utført av selskapets maleravdeling. Etter å ha truffet organisatoriske og administrative tiltak for å unngå at slike forhold gjentar seg, opplyses det at styret har budsjettet med et overskudd på 135 000 kroner i regnskapet for 1998.

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet 21,6 års-

verk fast ansatte, 66,5 tiltaksansatte og 30 deltakere ved AFT (arbeidsforberedende trening).

Statsbygg Invest AS

Statsbygg Invest AS ble stiftet 22. mai 1996, jf St prp nr 1 (1995-96), Budsj Innst S nr 2 (1995-96) og Stortingets vedtak 17. november 1995.

Statsbygg Investets formål er i henhold til vedtektenes å kjøpe, finansiere, eie og selge fast eiendom, samt alt som står i forbindelse hermed.

Selskapets aksjekapital er på 200 000 kroner.

Statsbygg Invest AS hadde i 1997 driftsinntekter på 7,5 mill kroner, som er en økning på 2,6 mill kroner fra året før. Årets overskudd ble 59 501 kroner mot 132 598 kroner i 1996. Det ble ikke avsatt utbytte for 1997. Pr 31. desember 1997 var selskapets egenkapitalandel på 0,21 %. Statsbygg Øst administrerer videreutleie av selskapets eiendommer.

I henhold til St prp nr 1 (1996-97) har Statsbygg fullmakt til å godkjenne enkeltkjøp av eiendommer. Forutsetningen er at kjøp skjer i samsvar med retningslinjer fastsatt av departementet 8. oktober 1996. Oversikt over de kjøpene som er foretatt av aksjeselskapet, innarbeides hvert år i St prp nr 1.

Selskapet har ingen ansatte.

2.2 FINANS- OG TOLLDEPARTEMENTET

Norges Bank

Deleide aksjeselskaper under Statens Bankinvesteringsfond:

- Den norske Bank ASA (52,2 %)
- Christiania Bank og Kreditkasse ASA (51 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Norges Bank

Norges Bank ble opprettet i 1814. Bankens virksomhet er regulert i lov om Norges Bank og pengevesenet (sentralbankloven) av 24. mai 1985 nr 28.

Bankens formål framgår av sentralbanklovens § 1:

Norges Bank er landets sentralbank. Banken skal være et utøvende og rådgivende organ for penge-, kreditt- og valutapolitikken. Den skal utstede

pengesedler og mynter, fremme et effektivt betalingssystem innenlands og overfor utlandet og overvåke penge-, kreditt- og valutamarkedene. Banken kan sette i verk tiltak som er vanlige eller naturlige for en sentralbank. Til fremme av sine formål kan banken utføre alle former for bankforretninger og banktjenester.

Norges Banks årsresultat etter kursreguleringer og ekstraordinære poster var for 1997 et overskudd på 14 061 mill kroner, mot et overskudd på 4 445 mill kroner året før. Det er overført 3 811 mill kroner fra overføringsfondet til statskassen i 1997.

Statens petroleumsfond, som er plassert på særskilt konto i Norges Bank, hadde ved utgangen av 1997 et kroneinnskudd i sentralbanken på 113 313 mill kroner. Fondet var på 47 539 mill kroner pr 31. desember 1996.

Ved utgangen av 1997 hadde Norges Bank 1 154 ansatte.

2.3 FORSVARSDEPARTEMENTET

– Statens Kantiner SF

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Statens Kantiner SF

Statens kantiner ble opprettet ved kgl res av 2. april 1948 under navnet Forsvarets kantiner. Statens Kantiner ble 1. januar 1997 omdannet fra forvaltningsbedrift til statsforetak.

Statens Kantiner SF har til formål selv, eller gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper, å drive kantine- og servicevirksomhet, permisjonssentra og kurs- og konferansesentra på oppdrag fra Forsvaret og virksomheter som står i naturlig sammenheng med dette. Statens Kantiner SF kan videre selv, eller gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper, drive kantine- og serveringsvirksomhet i offentlig sektor for øvrig og i privat sektor. Statens Kantiner SF kan drive overnattingsvirksomhet og annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med øvrig drift. Statens kantiner SF skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

I forbindelse med at forvaltningsbedriften ble omdannet til et statsforetak, er Statens Kantiner SF inne i en omstillingsperiode. Dette medfører at selskapet mottar tilskudd over kapittel 1715 Statens Kantiner SF. For en periode på tre år er det her avsatt 181 mill kroner, hvorav 77,9 mill kroner ble tilført i 1997. Statens Kantiner SF mottar også tilskudd over andre kapitler på til sammen 17,4 mill kroner.

Det er inngått en rammeavtale mellom selskapet og Forsvarsdepartementet som sikrer Statens Kantiner SF drift for inntil fem år av kantiner og permisjonssteder i Forsvaret, dette for å sikre Statens Kantiner SF en rimelig tid til omstilling. Etter denne

femårsperioden skal Statens Kantiner SF konkurrere med andre cateringbedrifter om kontrakter i Forsvaret. For å sikre et godt velferdstilbud til soldatene er imidlertid Statens Kantiner SF pliktig til å legge inn tilbud på oppdrag i Forsvaret som faller inn under selskapets vedtektsfestede formål.

Foretaket hadde i 1997 driftsinntekter på 338 mill kroner. Årets resultat viser et overskudd på 4,1 mill kroner. Hele årets overskudd er tilbakeholdt i selskapet. Egenkapitalandelen ved utgangen av 1997 var 18,5 %.

Ved utgangen av 1997 hadde Statens Kantiner SF 693 ansatte.

2.4 JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENTET

– Norsk Eiendomsinformasjon AS

Deleid:

– Industrijeneste AS (53,4 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Norsk Eiendomsinformasjon AS

Fra 1. januar 1992 overtok staten ved Justisdepartementet alle aksjene i daværende Tinglysningsdata. Selskapet endret navn til Norsk Eiendomsinformasjon AS fra 1. januar 1995. Edb-driftsoppgaver som selskapet tidligere utførte for domstolene, ble fra samme dato overført til departementet.

På oppdrag fra eieren (staten) sørger Norsk Eiendomsinformasjon AS for drift og vedlikehold av Elektronisk Grunnbok og GAB-registeret (grunneiendommer, adresser, og bygninger). Norsk Eiendomsinformasjon AS driver eiendomsregisteret (EDR), som bl a er basert på informasjon fra Elektronisk Grunnbok og GAB. EDR gir tekniske, juridiske og økonomiske opplysninger om landets eiendommer. EDR har i dag ca 15 000 brukere.

I henhold til avtaler med Justisdepartementet og Statens Kartverk har Norsk Eiendomsinformasjon AS enerett til distribusjon av informasjon fra Elektronisk Grunnbok og GAB-registeret. Avtalene er hovedpilarene for Norsk Eiendomsinformasjons økonomi.

Selskapets aksjekapital er 6 mill kroner.

Driftsinntektene i 1997 var 53,7 mill kroner mot 48,9 mill kroner i 1996. Selskapet hadde et årsoverskudd på 7,2 mill kroner i 1997 mot 11,4 mill kroner foregående år. Det er i regnskapet for 1997 avsatt 10 mill kroner i utbytte. For 1996 var utbyttet fra selskapet også 10 mill kroner.

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet en egenkapitalandel på 59,9 % mot 65,4 % året før.

Pr 31. desember 1997 hadde selskapet 14 ansatte.

2.5 KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENTET

- Norsk Synkrotronforskning AS
- Sem Gjestegård AS
- UNINETT AS
- Statens lånekasse for utdanning
- Studentsamskipnadene

Deleide:

- Akvaforsk AS (86,3 %)
- Christian Michelsen Research AS (50 %)
- Forskningsparken AS (56 %)
- Forskningsparken i Ås AS (54,1 %)
- Instrumenttjenesten AS (90 %)
- NORUT-GRUPPEN AS (66,7 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Statens lånekasse for utdanning

Statens lånekasse for utdanning ble opprettet i 1947. Lånekassen er organisert ved lov av 26. april 1985 nr 21.

Lånekassens formål er å

- bidra til å fjerne ulikhet og fremme likestilling slik at utdanning kan skje uavhengig av geografiske forhold, alder, kjønn og økonomisk eller sosial situasjon
- bidra til at utdanningen skjer under tilfredsstillende arbeidsforhold, slik at studiarbeidet kan bli effektivt
- bidra til å sikre samfunnet tilgang på utdannet arbeidskraft

Statens lånekasse for utdanning har et grunnfond på 1 308 mill kroner.

Lånekassen administrerer de stipender og låneordninger som opprettes med hjemmel i lov om utdanningsstøtte av 1985. Det bevilges årlig midler til Lånekassens virksomhet over statsbudsjettets kapittel 2410 Statens Lånekasse for utdanning. I 1997 ble det bevilget 3 549 mill kroner til utdanningsstipend, 2 280 mill kroner i rentestøtte og 180 mill kroner til administrasjon. Samlet forvaltningskapital var pr 31. desember 1997 på 58 mrd kroner mot 56 mrd kroner i 1996. Lånekassens utlånsportefølje har i 1997 økt med 2,4 mrd kroner til 55 mrd kroner.

Styret opplyser i sin beretning at krav på til sammen 3 538 mill kroner var å regne som tapsutsatt ved utgangen av 1997. I tillegg er det også risiko for tap blant de lånene som er gitt lettelse i betalingsvilkårene. Korrigert for krav som er oversendt til Statens innkrevingsentral på permanent basis, utgjør dette en økning på ca 199 mill kroner i forhold til 1996.

Lånekassen disponerte 285 faste og 16 midlertidige stillinger i 1997.

Til orientering:

Departementets fullmakt til å oppnevne styret for Lånekassen

I henhold til lov av 26. april 1985 nr 21 om utdanningsstøtte til elever og studenter § 11, ledes Lånekassen av et styre på fem personer som oppnevnes av Kongen for inntil tre år. Kongen fastsetter hvem som skal være leder og nestleder i styret.

Av statsrådens beretning av 22. juni 1998 framgår det at departementet har oppnevnt tre medlemmer med personlige varamedlemmer til Lånekassens styre med funksjonstid fra 1. juli 1997 til 30. juni 2000.

Riksrevisjonen ba i brev av 17. august 1998 til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om å få opplyst hvilken hjemmel departementet hadde til å oppnevne nytt styre i Lånekassen.

Departementet svarer i brev av 2. september 1998 at det i kgl res av 20. mars 1970 var gitt delegasjonsvedtak til lov av 19. juni 1969 nr 49 § 9 andre ledd. Siden ordlyden vedrørende oppnevning av styre i gjeldende lov er liklydende med tidligere lov, har departementet ment at delegasjonsfullmakten fortsatt gjelder. For ordens skyld vil departementet nå sørge for et delegasjonsvedtak med hjemmel i nåværende utdanningsstøttelov.

Riksrevisjonen har merket seg at departementet vil sørge for et delegasjonsvedtak med hjemmel i nåværende utdanningsstøttelov og forutsetter at dette gjennomføres så snart som mulig.

Riksrevisjonen har for øvrig ikke merknader til statsrådens forvaltning.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Norsk Synkrotronforskning AS

Norsk Synkrotronforskning AS ble stiftet i 1995. Norges Forskningsråd (NFR) eier samtlige aksjer i selskapet.

Selskapets formål er samarbeid i tilknytning til en sveitsisk-norsk gruppe om finansiering og drift av en bøyemagnet strålelinje ved European Synchrotron Radiation Facility (ESRF) i Frankrike m m.

Norsk Synkrotronforskning AS har en aksjekapital på 50 000 kroner.

Selskapets driftsinntekter, som består av overføringer og kontingenter fra NFR/Høgskoler/Universiteter, var i 1997 på 1 mill kroner, for øvrig det samme som året før. Selskapets utgifter er i det vesentlige Norges andel av utgiftene til drift av den sveitsisk-norske strålelinja ved ESRF, som i 1997 beløp seg til 0,8 mill kroner. Årets underskudd var på 90 704 kroner mot et overskudd på 111 598 kroner i 1996.

Pr 31. desember 1997 hadde selskapet en egenkapitalandel på 90 % mot 90,45 % i 1996.

Selskapet hadde ved utgangen av 1997 ingen an-

satte. Administrerende direktør blir stilt til disposisjon av NFR.

Sem Gjestegård AS

Sem Gjestegård AS ble stiftet 5. juli 1995.

Selskapet eies 100 % av Norges Landbrukshøgskole (NLH).

Sem Gjestegård AS har til formål å leie, drive og videreutvikle Sem Gjestegård til et kurs- og konferansesenter samt annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette.

Selskapet har en aksjekapital på 3 mill kroner.

Sem Gjestegård AS hadde i 1997 driftsinntekter på 12,1 mill kroner mot 10 mill kroner året før. Årsoverskuddet ble på 903 755 kroner mot 134 488 kroner i 1996. Selskapets egenkapitalandel var ved utgangen av 1997 på 69,2 % mot 67,9 % i 1996.

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet 16 ansatte.

UNINETT AS

UNINETT AS ble stiftet i 1993.

Selskapets formål er å utvikle et landsdekkende elektronisk tjenestenett for informasjonsutveksling innen forskning og utdanning i Norge slik at disse tilbys kostnadseffektive kommunikasjonstjenester på linje med det beste av hva som finnes ellers i det internasjonale akademiske miljø. Selskapet skal også være en pådriver for bruk av åpne internasjonale standarder innenfor datakommunikasjon, sørge for samtrafikk med aktuelle nasjonale og internasjonale nettoperatører og stimulere til nødvendig forsknings- og utviklingsaktivitet på disse aktivitetsområdene.

Virksomhetens primære målgruppe er universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner. Antall institusjoner som er tilknyttet nettet, har i 1997 blitt redusert fra 493 til 472. Medlemsinstitusjonene omfatter alle norske universitet og høyskoler og ellers flere grunnskoler og videregående skoler, ikke-kommersielle forskningsinstitusjoner og bibliotek. Driften av UNINETT er satt ut til Universitetene i Tromsø, Bergen, Oslo og SINTEF i Trondheim. Det nasjonale driftssenteret ligger ved SINTEF. Den praktiske gjennomføringen av utviklingsprosjekter blir også satt ut til andre. UNINETT AS fungerer i stor grad som et sekretariat som koordinerer og følger opp. UNINETT AS har ansvar for flere oppgaver der departementet er direkte oppdragsgiver.

UNINETT AS har en aksjekapital på 3 mill kroner.

Det meste av UNINETTs virksomhet er finansiert av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF). Det tildeles midler direkte til UNINETT AS, hovedsakelig over kapittel 0281 Bygg og fellesutgifter for universiteter og høyskoler, som en del av informasjonsteknologi-programmet. I 1997 ble sel-

skapet tildelt til sammen 39,7 mill kroner, 2,2 mill kroner mer enn i 1996.

Årsregnskapet for 1997 viser et overskudd på 0,4 mill kroner mot 9,5 mill kroner året før. Pr 31. desember 1997 hadde selskapet en egenkapitalandel på 61,6 %, en økning på 2,9 % fra året før.

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet 14 fast ansatte.

Studentsamskipnadene

Virksomheten ved studentsamskipnadene er hjemlet i lov av 28. juni 1996 om studentsamskipnader.

Pr 31. desember 1997 var det etablert i alt 26 studentsamskipnader med til sammen 172 500 medlemmer. Til disposisjon for medlemmene var det 18 305 hybler, 3 010 leiligheter og 2 349 barnehageplasser.

Styret er det øverste organet for den enkelte studentsamskipnaden. Normalt utgjør studentene flertallet i samskipnadens styre, og har styrets leder. Departementet fastsetter ved forskrift bestemmelser om reglement for studentsamskipnadene. Studentsamskipnadene har regnskapsplikt etter lov av 13. mai 1977 nr 35 (regnskapsloven). Alle samskipnader revideres av statsautorisert eller registrert revisor.

Studentsamskipnadene får tilskudd over statsbudsjettet til velferdstiltak, til drift av studentbarnehager og til bygging av studentboliger. Det kan også gis tilskudd til spesielle prosjekter eller tiltak det enkelte år.

Studentsamskipnadene mottok i 1997 direkte bevilgninger over statsbudsjettets kapittel 291 på til sammen 209,7 mill kroner og indirekte støtte gjennom utdanningsinstitusjonene på 145,2 mill kroner. Videre ble det innbetalt semesteravgift på 93 mill kroner. I tillegg kommer salgsinntekter, leieinntekter og andre drifts- og organisasjonsmessige inntekter.

Flere av studentsamskipnadene er organisert som konsern med et morselskap og ett eller flere datterselskaper. I enkelte tilfeller er aktiviteter som f eks boliger, organisert som stiftelser. Det er også valgt løsninger hvor de enkelte aktivitetene er organisert som avdelinger under studentsamskipnaden.

Samlet sett hadde studentsamskipnadene et driftsresultat i 1997 på 74,3 mill kroner, og et resultat før skatt på 40,1 mill kroner. Tilsvarende resultater for 1996 var henholdsvis 74,6 mill kroner og 35,4 mill kroner.

Ved utgangen av 1997 var det 2 420 ansatte i studentsamskipnadene.

2.6 KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENTET

- *SIVA – Selskapet for industrivekst SF*
- *Den Norske Stats Husbank*
- *Norges Kommunalbank*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

SIVA – Selskapet for industrivekst SF

Selskapet for industrivekstanlegg, SIVA, ble etablert i 1968 etter lov om visse statsbedrifter m m av 25. juni 1965. Fra 1. januar 1993 ble selskapet omdannet til statsforetaket SIVA – Selskapet for industrivekst SF.

SIVA skal være et nasjonalt foretak for økt verdiskaping og sysselsetting i distriktene.

Konsernregnskapet omfatter 13 datterselskaper.

Konsernets driftsinntekter i 1997 var 116,2 mill kroner. Morforetaket SIVA hadde driftsinntekter på 103,6 mill kroner i 1997. Dette er en økning på henholdsvis 16 mill kroner og 6 mill kroner. Av driftsinntektene i 1997 utgjorde 25 mill kroner bevilgninger over kapittel 552 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling.

Resultatregnskapet for konsernet viste i 1997 et overskudd på 1,3 mill kroner, mot et overskudd på 5,5 mill kroner i 1996. Resultatregnskapet for morforetaket viste i 1997 et overskudd på 0,4 mill kroner, mot et overskudd på 2 mill kroner i 1996. Konkurs i et datterselskap i SIVA-konsernet, Excon AS, har medført et ekstraordinært tap på 6,9 mill kroner.

I ekstraordinært foretaksmøte den 15. april 1997 ble innskuddskapitalen økt med 5 mill kroner, jf St prp nr 1 (1996-97) kapittel 552, Budsj Innst S nr 5 og vedtak i Stortinget 25. november 1996. Foretaket hadde pr 31. desember 1997 en innskuddskapital på 124,5 mill kroner.

Pr 31. desember 1997 var egenkapitalandelen for konsernet 10,9 % og for morforetaket 13,3 %.

Med virkning fra 1996 er det vedtektsfestet at SIVA bare kan ta opp lån i statskassen og da innenfor en totalramme, for tiden fastsatt til 870 mill kroner.

Ved utgangen av 1997 hadde foretaket 28 ansatte.

Den Norske Stats Husbank (Husbanken)

Husbanken ble opprettet 1. mars 1946.

Husbankens virksomhet reguleres i lov om Den Norske Stats Husbank av 1. mars 1946 nr 3, samt i forskrifter og årlige retningslinjer fastsatt av departementet.

Bankens formål er angitt i lovens § 1. Den Norske Stats Husbank har til formål

- å gi lån til eller garanti for lån mot sikkerhet i bebygde eiendommer
- å formidle støtte fra staten og kommunene til boligbygging og andre boligformål
- å bevilge eller garantere byggelån

Husbanken har et grunnfond på 20 mill kroner.

Regnskapet for 1997 er gjort opp i balanse ved at utgiftene til ulike tilskuddsordninger, rentestøtte, av-

skrivninger av fordringer og administrasjon bevilges over kapittel 2412. Det er i 1997 bevilget 76,5 mill kroner i rentestøtte og 199 mill kroner til administrasjon.

Husbankens risikofond er ikke tilført midler i 1997. Fondets beholdning ved utgangen av 1997 var ifølge Husbankens regnskap 70,5 mill kroner.

Tapsfondet for tidligere Stiftelsen for innvandrere- og flyktningeboliger (Sifbo) var ved utgangen av 1997 på 259,1 mill kroner. Tapsfondet avvikles i begynnelsen av 1998, og midlene tilbakeføres staten.

Forvaltningskapitalen i Husbanken var ved utgangen av 1997 på 79,7 mrd kroner mot 83 mrd kroner i 1996. Tilskudd som avskrives over åtte eller ti år, er lagt inn i bankens utlånsreskonto, men er fra 1997 tatt ut av balanseoppstillingen, slik at regnskapet viser reell størrelse på forvaltningskapitalen.

Ordinære utlån utgjorde 77,7 mrd kroner i 1997, som er en reduksjon på 0,7 mill kroner fra foregående år. Bokført tap i 1997 utgjorde 0,1 % av ordinære utlån mot 0,2 % i 1996.

Fra 1. januar 1993 har kundene hatt anledning til å klage til en uavhengig klagenemnd på vedtak om lån og tilskudd gitt av Husbanken. I 1997 fikk nemnda oversendt 76 saker, 20 færre enn året før. Klager fikk helt eller delvis medhold i fire saker. Ni saker ble trukket tilbake eller oversendt Husbanken og omgjort her. Nytt i forhold til tidligere år er at kjøpslånsaker dominerte klagebehandlingen.

Husbanken behandler selv klager på bostøtte. Det var en markert oppgang i antall klagesaker på bostøtteordningen i 1997. Banken behandlet 8 277 klagesaker mot 4 961 året før.

Husbanken opplyser i sin årsberetning at oppgangen skyldes flere mottakere i bostøttesystemet og usikkerhet hos søkerne knyttet til store regelverksendringer.

Ved utgangen av 1997 hadde Husbanken 340 fast ansatte.

Norges Kommunalbank

Norges Kommunalbank ble opprettet i 1927. Bankens virksomhet reguleres i lov om Norges Kommunalbank av 15. juli 1949 nr 1.

Bankens formål framgår av lovens § 1:

Norges Kommunalbank har til formål å yte lån til:

- a) kommuner, bygningskommuner og havnekasser,
- b) kommunelag,
- c) lag eller sammenslutninger til fremme av elektrisitets- og vannforsyning når en eller flere kommuner har skutt inn en del av aksje- eller andelskapitalen eller har garantert for lånet,
- d) til oppføring av sykehus eller andre helse- og sosialbygg uten hensyn til hvem som skal eie eller drive institusjonen.

Banken kan dessuten stille garanti for lån som

kommuner tar opp til finansiering av skolebygg.

Konsernregnskapet omfatter foruten Norges Kommunalbank de heleide datterselskapene Norges Kommunalbank Fondsforvaltning AS og Norges Kommunalbank Investeringsjenester AS.

Kommunalbankens grunnfond utgjør 2 350 mill kroner. Av dette beløpet er 20 mill kroner innbetalt av staten, og for det resterende beløpet, 2 330 mill kroner, er det utstedt rentebærende evigvarende statsobligasjoner.

Konsernregnskapet for 1997 viser et overskudd på 43,2 mill kroner, som er en nedgang på 129 mill kroner fra året før. Morselskapet fikk et overskudd på 42,7 mill kroner. Pr 31. desember 1997 var forvaltningskapitalen 34,7 mrd kroner. Bankens utlånsportefølje til kunder er tilnærmet uendret fra 1996 og beløper seg til 26,6 mrd kroner. Det er i regnskapet for 1997 avsatt 16 mill kroner i utbytte til staten.

Kommunalbanken har som strategi å prioritere små og mellomstore kommuner. Etterspørselen etter lån er fortsatt større enn det rammene gir rom for.

Bankens disponible egenkapital utgjorde 223,9 mill kroner ved utgangen av 1997, en økning på 26,7 mill kroner fra 1996.

Pr 31. desember 1997 hadde banken 31 årsverk.

2.7 KULTURDEPARTEMENTET

– *Norsk rikskringkasting AS*

Deleide:

- *Den Nationale Scene AS (66,7 %)*
- *Den Norske Opera AS (90 %)*
- *Nationaltheatret AS (66,7 %)*
- *Norsk Film AS (77,6 %)*
- *Rogaland Teater AS (66,7 %)*
- *Trøndelag Teater AS (66,7 %)*
- *Nye Carte Blanche Danseteater AS (70 %)*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Norsk rikskringkasting AS (NRK AS)

Norsk rikskringkasting ble omdannet fra stiftelse til et statlig heleid aksjeselskap 30. april 1996.

Selskapets formål er å drive allmennkringkasting i radio og fjernsyn og virksomhet som har sammenheng med dette. Selskapet skal gjennom programvirksomhet nasjonalt, regionalt og på fylkesnivå:

1. *Konsekvent fremme ytrings- og informasjonsfriheten, de demokratiske grunnverdier og de grunnleggende menneskerettigheter og det enkelte menneskes frihet og verdighet. Programvirksomheten skal preges av allsidighet, upar-*

tiskhet, saklighet og skal legge vekt på det vesentlige.

2. *Støtte demokratiet gjennom et mangfoldig tilbud av nyheter, fakta, kommentarer og debatt om samfunnsspørsmål, også for mindretall og spesielle grupper.*
3. *Støtte, skape og utvikle norsk kultur, kunst og underholdning.*
4. *Legge vekt på programtilbudets allmenndannende karakter og formidle livssynsprogrammer og religiøse programmer.*
5. *Produsere og formidle kvalitetsprogrammer for barn og ungdom.*
6. *Fremme bruk og respekt for norsk språk og tilse at de to målformer er representert med minst 25 % av verbalsendingene i radio og fjernsyn og i NRKs informasjonsvirksomhet.*
7. *Bidra til å sikre og utvikle samisk språk og kultur.*
8. *Sende programmer for etniske og språklige minoriteter.*

NRK AS kan med samtykke fra generalforsamlingen opprette datterselskaper eller delta i andre selskaper som driver annen type virksomhet enn allmennkringkasting.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet NRK AS og det heleide datterselskapet NRK Aktivum AS. NRK Aktivum ble stiftet 25. april 1997 med formål å utvikle forretningsmessig virksomhet med basis i morselskapets potensiale. NRK Aktivum AS er organisert med eget styre og NRK AS styre som generalforsamling.

NRKs aksjekapital er på 1 mrd kroner.

Konsernet NRK AS hadde i 1997 samlede inntekter på 2 636 mill kroner hvorav kringkastingsavgiften utgjorde 2 457 mill kroner. Morselskapets inntekter var i 1997 på 2 630 mill kroner mot 2 519 mill kroner i 1996. Årets resultat for konsernet viste et underskudd på 145,9 mill kroner.

Når det gjelder underskuddet i NRK AS, har statsråden i beretningen karakterisert det som bekymringsfullt at NRK AS ikke har oppfylt målsettingen om nullresultat for perioden 1996 og 1997. Det framgår videre at det er en forutsetning at årsresultatet for 1998 og årene framover skal gjøres opp i balanse.

Konsernets egenkapitalandel var ved utgangen av 1997 på 58,4 %.

Ved utgangen av 1997 hadde NRK AS 3 370 årsverk.

Til orientering:

Sponsorinntekter 1997

I St meld nr 42 (1993-94) Kringkasting og dagspresse 1993 mv, jf Innst S nr 190 (1994-95) anfører departementet blant annet: «[...]at sponsinga ikkje skal utgjere meir enn 1 pst. av dei samla inntektene til

NRK, og at maksimalt halvparten av sponsormidlene bør kome frå næringslivet.»

I St meld nr 62 (1996-97) Kringkasting og dagspresse 1996 mv, jf Innst S nr 103 (1997-98) anfører departementet om sponsorinntektene for 1996 blant annet: «[...]samlar inntekter frå næringslivskjelder ligg noko høgare enn det som er føreset av Stortinget. Etter det departementet er kjend med heng dette saman med ekstraordinære hendingar i 1996, særleg at NRK var vertskap for Eurosong-evenementet. Departementet legg til grunn at NRK i komande år maktar å følgje opp Stortinget sine føresetnader.»

I den trykte årsrapporten til NRK for 1997 opplyses det at totale sponsorinntekter i 1997 var 26,6 mill kroner, eller 1,0 prosent av brutto omsetning. Offentlig og privat sponing utgjorde henholdsvis 8,1 mill kroner og 18,5 mill kroner.

Riksrevisjonen har i brev av 24. august 1998 til Kulturdepartementet bedt om departementets vurdering av at NRK heller ikke i 1997 har fulgt opp forutsetningene om at maksimalt halvparten av sponsormidlene bør komme fra næringslivet.

Kulturdepartementet har i brev til Riksrevisjonen av 17. september 1998 svart at departementet konstaterer at NRKs sponsorinntekter fra næringslivet utgjorde en større andel enn forutsatt i 1997. Kulturdepartementet finner dette ikke tilfredsstillende. Departementet vil ta kontakt med NRK med sikte på at målsettingene for sponsorinntektene heretter etterleves.

Videre gjør Kulturdepartementet oppmerksom på at departementet i et høringsnotat om sponing i kringkasting har foreslått å oppheve prinsippet om at maksimalt en prosent av NRKs driftsinntekter skal komme fra sponing.

Riksrevisjonen har merket seg at departementet ikke finner det tilfredsstillende at sponsorinntekter utgjorde en større andel enn forutsatt i 1997.

Riksrevisjonen har for øvrig ikke merknader til statsrådets forvaltning.

2.8 LANDBRUKSDEPARTEMENTET

- Drevsjø Trelast AS
- Statens Skogplanteskoler AS
- Statkorn Holding AS
- Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO)
- Statskog SF
- Statens Landbruksbank

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Statens Skogplanteskoler AS

Statens Skogplanteskoler AS ble stiftet 1. september 1989.

Statens Skogplanteskoler AS har til formål å være holdingselskap for virksomheter som driver pro-

duksjon og salg av skogplanter etter forretningsmessige prinsipper for skogbruksnæringen.

Konsernregnskapet omfatter foruten holdingselskapet Statens Skogplanteskoler AS, datterselskaperne Sønsterud Planteskole AS (100 %) samt Reiersøl og Lyngdal Planteskoler AS (56,5 %).

Statens Skogplanteskoler AS har en aksjekapital på 0,9 mill kroner.

Driftsinntektene for konsernet var i 1997 på 18,3 mill kroner, en reduksjon på 0,3 mill kroner fra året før. Årsoverskuddet i 1997 var på 1,5 mill kroner, mot 1,4 mill kroner for regnskapsåret 1996. Utbyttet ble for 1997 fastsatt til 0,9 mill kroner. Selskapets egenkapitalandel er på 75,5 %.

Ved utgangen av 1997 var det 33 årsverk i konsernet hvorav ingen i morselskapet.

Til orientering:

Fri egenkapital

Riksrevisjonen har i brev av 19. juni 1998 til Landbruksdepartementet bedt om departementets vurdering av størrelsen på konsernets fri egenkapital, sett i forhold til formål, drift, investeringstakt mv. Landbruksdepartementet opplyser i brev av 12. august 1998 at man for tiden er tjent med å opprettholde en høy egenkapital, fordi egenkapitalen må kunne dekke opp for de utgifter som vil påløpe i forbindelse med fjerning/reising/sikring av deponiet DDT-forurensede masser ved Sønsterud Planteskole AS. Videre peker departementet på at planteskole drift er forbundet med risiko for klimaskader, og at dette enkelte år kan medføre store tap. I tillegg opplyses det at Statens Skogplanteskoler AS skal gjennomføre en 3-5 års investerings- og likviditetsoversikt for datterselskaperne. Departementet uttaler at det vil vurdere selskapets egenkapital nærmere.

Riksrevisjonen har merket seg at det i de nærmeste årene er behov for å opprettholde en høy egenkapital, og at departementet vil vurdere selskapets egenkapital nærmere. Riksrevisjonen imøteser departementets nærmere vurdering av disse.

Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO)

Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO) ble etablert som aksjeselskap 1. januar 1992. Selskapet er en videreføring av instituttet med samme navn som var underlagt Norges Landbruksvitenskapelige Forskningsråd.

Selskapets formål er å arbeide for sunne dyr i gode miljøer

- ved bedre utnyttelse av den samlede veterinærmedisinske kunnskap og erfaring
- ved å tilby forsknings- og utredningsoppdrag med basis i veterinærmedisinsk kompetanse, selge sykdomsforebyggende og andre relaterte produkter

- og ellers være en serviceinstitusjon i det veterinære miljø ved formidling og salg av veterinærmedisinsk kunnskap og veterinærmedisinske produkter, agent- og forhandlervirksomhet, deltagelse i andre selskaper og foretagender samt annen virksomhet med økonomisk formål

VESO har en aksjekapital på 5 mill kroner.

VESOs driftsinntekter var i 1997 på 139,4 mill kroner som er 7,7 mill kroner svakere enn fjoråret. Årets resultat ble negativt på 6,5 mill kroner mot et overskudd forrige år på 3,7 mill kroner. Årsaken til det negative resultat i år er en ekstraordinær nedskrivning av anlegget VESO Vikan AkvaVet på 12,1 mill kroner. På ordinær generalforsamling i selskapet den 23. april 1998 ble det vedtatt ikke å utbetale utbytte for regnskapsåret 1997.

Pr 31. desember 1997 hadde selskapet en egenkapitalandel på 55,2 % mot 59,8 % i 1996.

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet 26 fast ansatte og 60 ansatte på prosjekt.

Til orientering:

Fri egenkapital

Av selskapets regnskap framgår det at VESO har et disposisjonsfond på 36,6 mill kroner, som for det meste er pengeplasseringer. Riksrevisjonen har i brev av 28. juli 1998 bedt Landbruksdepartementet vurdere behovet for et disposisjonsfond på det nivået selskapet nå disponerer. Videre ble det på bakgrunn av selskapets gode likviditet bedt om departementets vurdering av om utbytte bør beregnes av faktisk resultat, eller om det f eks burde beregnes av det resultat som ville ha framkommet uten den ekstraordinære nedskrivningen av Vikan Akva Vet.

Departementet opplyser i brev av 18. august 1998 at det ønsker at VESO skal ha et solid fundament i form av egenkapital. Dette begrunnes med at fortjenestemarginene er redusert etter bortfallet av monopolet på distribusjon av vaksiner til fisk og landdyr. Av hensyn til beredskap ønsker departementet at VESO skal ha et fullsortiment av vaksiner, noe som medfører lagerføring av vaksiner med lav omsetningstakt. Videre opplyses det at VESO er i ferd med å investere i kontor- og laboratorielokaler i Oslo.

Riksrevisjonen har i brev av 4. september 1998 bedt om å få opplyst om det i selskapet foreligger konkrete analyser som dokumenterer behovet for et disposisjonsfond på det nivå selskapet disponerer med bakgrunn i de opplysninger som framgår av departementets svar. Riksrevisjonen etterlyste også departementets nærmere vurdering av spørsmål som var reist i brev av 28. juli 1998 vedrørende beregning av utbytte.

Departementet opplyser i brev av 18. september 1998 at selskapets foreløpige planer om utvidelse av

kontor- og laboratoriebygg vil kunne beløpe seg til vel 30 mill kroner. I tilfelle prosjektet blir realisert vil disposisjonsfondet derfor i det alt vesentlige gå med til å finansiere dette.

Videre opplyser departementet: «[---] Når det gjelder beregning av utbytte ut fra det faktiske resultat henvises det til St prp nr 1 (1997-98) s. 155, siste avsnitt. Vi mener det ville være i strid med det som står i budsjettproposisjonen, og som er vedtatt av Stortinget, å ta ut utbytte før den ekstraordinære nedskrivningen.»

Riksrevisjonen har merket seg at det alt vesentlige av disposisjonsfondet vil kunne gå med til en mulig framtidig utvidelse av kontor- og laboratoriebygg. Riksrevisjonen legger til grunn at den blir holdt orientert om planer og investeringer.

Riksrevisjonen har merket seg departementets svar om beregning av utbytte. Det forutsettes at departementet forut for framlegget av St prp nr 1 (1997-98) også hadde vurdert spørsmålet om utbytte på bakgrunn av selskapets gode likvide situasjon burde kunne beregnes ut fra det resultat som ville ha framkommet dersom selskapet ikke hadde gjennomført en ekstraordinær nedskrivning.

Riksrevisjonen har for øvrig ikke merknader til statsrådets forvaltning.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Drevsjø Trelast AS

Drevsjø Trelast AS er det siste trelastbruket i statlig eie. Selskapets formål er produksjon av trelast, drift av treindustri og handelsvirksomhet i forbindelse med byggevarer.

Aksjekapitalen i selskapet er på 18 mill kroner.

Selskapets driftsinntekter utgjorde 30,5 mill kroner i 1997 mot 27 mill kroner året før. Drevsjø Trelast AS hadde i 1997 et underskudd på 5 mill kroner mot et underskudd på 7 mill kroner i 1996. Egenkapitalandelen i selskapet var ved utgangen av 1997 på 27 %. I 1996 var egenkapitalandelen på 31,8 %.

Ved Stortingets vedtak 21. desember 1996 fikk Landbruksdepartementet fullmakt til å selge deler av aksjene i selskapet, jf St prp nr 1 tillegg nr 7 og Budsj Innst S II (1996-97). Landbruksdepartementet inngikk den 18. desember 1997 avtale om salg av 66 % av aksjene i selskapet til Ring Tre AS pr 1. januar 1998.

Av avtalen om salg av Drevsjø Trelast AS, mellom Ring Tre AS og Landbruksdepartementet, framgår blant annet følgende:

«[---] Da Stattre AS i 1994 avvirket sitt engasjement på sagbrukssiden, ble Drevsjø Trelast AS som eneste bruk ikke solgt, men overdratt til Staten ved Landbruksdepartementet. Bakgrunnen for det var

Drevsjø Trelast AS' store betydning for sysselsettingen i Engerdal kommune. Både lokale og sentrale myndigheter mente at det ville sikre virksomheten på Drevsjø best mulig.

Utviklingen har vist at det er vanskelig å oppnå økonomisk forsvarlig drift ved et bruk med de konkurranseulempene som Drevsjø Trelast AS har. Både Selger og selskapets styre mener brukets driftsmuligheter vil styrkes ved at det eiermessig knyttes til et selskap med sagbruksteknisk kompetanse som ikke er tilgjengelig på Drevsjø eller som selskapet ikke har økonomisk mulighet til å skaffe seg. Dette er bakgrunnen for at Landbruksdepartementet benytter seg av den adgang Stortinget har gitt til å selge inntil 66 % av aksjene i selskapet. Resten av aksjene, som gir negativt flertall, ønsker Departementet å beholde inntil videre for å sikre at Kjøper utnytter alle muligheter for varig drift på Drevsjø.

Dersom Kjøper kan dokumentere et opplegg som sikrer stabil og varig drift på Drevsjø er Statens begrunnelse for å eie aksjer i Drevsjø Trelast AS opphørt. Departementet vil derfor når det er sannsynlig at fremtidig drift er sikret, foreslå at Regjeringen ber Stortinget om at det gis adgang til å selge de resterende 612 aksjene i Drevsjø Trelast AS til Kjøper.

Departementet har rett til å utpeke et styremedlem så lenge Staten er aksjonær i selskapet.»

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet 19 ansatte.

Statkorn Holding AS

Statkorn Holding AS ble stiftet 12. desember 1994.

Selskapet har til formål å drive produksjon, videreforedling og omsetning av korn, kornprodukter, kraftfôr og andre innsatsvarer til landbruk og havbruk samt annen virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette.

Statkorn-gruppen består av morselskapet Statkorn Holding AS, 9 datterselskaper og 8 tilknyttede selskaper.

Statkorn Holding AS har en aksjekapital på 500 mill kroner. Statkorn-gruppen hadde i 1997 driftsinntekter på 3,4 mrd kroner. Årsresultatet var på i underkant av 51 mill kroner. Det sammenlignbare resultatet i 1996 var på 68 mill kroner. I 1996 hadde konsernet i tillegg et overskudd på 193 mill kroner som var knyttet til salget av den varebeholdning som Statkorn Holding fikk som tinginnskudd ved etableringen. Pr 31. desember 1997 var selskapets egenkapitalandel 42 % mot 38 % i 1996.

For 1998-terminen var det budsjettet med et utbytte på 48 mill kroner fra Statkorn Holding AS, jf St prp nr 1 (1997-98). Styret foreslo i sin beretning at det for 1997 utdeles et utbytte på 37,697 mill kroner. Dette er det samme som disponibelt resultat i Statkorn Holding AS. På generalforsamlingen den 7. mai 1998 ble styrets forslag til utbytte vedtatt. I Revidert nasjonalbudsjett for 1998 fremmet Regjerin-

gen forslag overfor Stortinget, som gjorde vedtak i henhold til forslaget 19. juni 1998, om at utbyttekravet for 1998-terminen på 48 mill kroner nedsettes i tråd med det fastsatte utbyttet på generalforsamlingen i selskapet.

I statsrådens beretning om Statkorn Holdings virksomhet i 1997 konstaterer statsråden at Statkorn-gruppen så langt ikke har innfridd eiers krav til avkastning på egenkapitalen, jf St prp nr 72 (1995-96). Statsråden uttrykker bekymring for de dårlige resultatene innen førvirksomheten, men er tilfreds med at det er satt i verk tiltak for å bli mer kostnadseffektiv. Statsråden er tilfreds med resultatutviklingen i Norgesmøllene DA og Statkorn AS.

Stortinget vedtok i forbindelse med Revidert nasjonalbudsjett i 1998, jf Innst S nr 252 (1997-98), at Landbruksdepartementet kan selge inntil 25 % av aksjene i Statkorn Holding AS, og at salget skjer under forutsetning av at aksjene gjøres omsettelige.

Ved utgangen av 1997 var det 574 ansatte i konsernet.

Statskog SF

Direktoratet for statens skoger ble omdannet til statsforetaket Statskog SF med virkning fra 1. januar 1993.

Foretakets formål er å forvalte, drive og utvikle statlige skogs- og fjelleiendommer med tilhørende ressurser, det som står i forbindelse med dette, og annen naturlig tilgrensende virksomhet. Innenfor rammen av dette kan foretaket gjennom deltakelse eller i samarbeid med andre forvalte og drive eiendommer og andre former for tjenester innen foretakets virksomhetsområde. Eiendommene skal drives effektivt med sikte på å oppnå et tilfredsstillende økonomisk resultat. Det skal drives et aktivt naturvern og tas hensyn til friluftssinteresser. Ressursene skal utnyttes balansert, og fornybare ressurser skal tas vare på og utvikles videre.

Konsernregnskapet inkluderer, foruten Statskog SF, fem heleide datterselskaper, et deleid datterselskap og tre tilknyttede selskaper. Statskog har aksjer og andeler også i andre selskaper.

Statskog SF har ved utgangen av 1997 en innskuddskapital på 88,5 mill kroner.

Konsernets driftsinntekter i 1997 var på 251,4 mill kroner mot 242,6 mill kroner i 1996, mens morselskapets driftsinntekter utgjorde 220,2 mill kroner mot 224,5 mill kroner i 1996.

Statskog SF mottar bevilgning over kapittel 1161 Statskog SF - Forvaltningsdrift. Bevilgninger til Statskog SF som i 1997 utgjorde 23,9 mill kroner, gjelder lovpålagte og ikke lovpålagte forvaltningsoppgaver.

Årets resultat i 1997 for konsernet ble 11,9 mill kroner mot 8,7 mill kroner i 1996. Årets resultat i 1997 for morselskapet ble 16,6 mill kroner mot 20 mill kroner i 1996. Utbytte ble fastsatt til 7,5 mill

kroner. Pr 31. desember 1997 hadde konsernet en egenkapitalandel på 59,6 % mot 56,5 % i 1996.

Etablering av ny lønnsom forretningsaktivitet i konsernet vil kreve betydelig innsats og investeringer i den kommende femårs perioden. Styret legger vekt på forsterket samarbeid med næringsliv, kommuner og andre med sikte på å skape ny lønnsom næringsaktivitet i distriktene. Det forventes at veksten i konsernets omsetning vil skje i datterselskaperne.

Foruten oppgaver overfor Landbruksdepartementet utfører Statskog tjenestosalg til Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (KUF) når det gjelder drift og forvaltning av Opplysningsvesenets fonds eiendommer (prestegårdsskogene). Statskog utfører dessuten oppgaver for miljøvernmyndighetene som først og fremst er utøvende forvaltning av nasjonalparker og andre verneområder.

Ved utgangen av 1997 hadde konsernet 342 ansatte, hvorav 267 i morselskapet.

Statens Landbruksbank

Statens Landbruksbank ble stiftet 1. januar 1966.

Virksomheten er regulert ved lov om Statens Landbruksbank av 5. februar 1965 nr 2.

Landbruksbankens formål framgår av lovens § 2:

Banken som har til oppgave å fremme norsk landbruk kan:

1. *gi lån til*
  - a) *å opprette eller utvide landbrukseiendommer, føre opp nye eller utbedre eldre bygninger, eller på annen måte utbygge slike eiendommer,*
  - b) *å kjøpe eller på annen måte erverve landbrukseiendommer samt til å løse ut medarvinger i samband med skifteoppgjør,*
  - c) *å kjøpe maskiner, redskaper, husdyr eller andre driftsmidler,*
  - d) *å fremme andre tiltak i samband med landbruksnæring etter bestemmelser av Kongen*
2. *gi stønadslån, tilskott eller garanti etter de stønads-, tilskotts- eller garantiordninger som banken av Stortinget eller Kongen blir pålagt å administrere.*

Kongen gir nærmere forskrifter om låneformålene.

Landbruksbankens styre er også styre for Landbrukets utviklingsfond (LUF). Innenfor dette fond har banken ansvar for tildeling av sentrale Bygdeutviklingsmidler (BU-midler). I tillegg er banken involvert i en rekke prosjekter og programmer.

Regnskapet for 1997 er gjort opp i balanse ved at utgiftene til rentestøtte og administrasjon er bevilget

over statsbudsjettets kapittel 2411. Det ble bevilget 0,5 mill kroner i rentestøtte og 48,7 mill kroner i administrasjonsutgifter.

Bankens forvaltningskapital er redusert fra 5,6 mrd kroner i 1996 til 5,3 mrd kroner ved utgangen av 1997. Bankens samlede utlån er redusert fra 4,5 mrd kroner i 1996 til 4,4 mrd kroner ved utgangen av 1997. Årsaken til at samlede utlån er redusert, er hovedsakelig ekstraordinære innfrielser.

Ved utgangen av 1997 var det 107 ansatte i Statens Landbruksbank.

Av Landbruksbankens årsberetning for 1997 framgår det at banken på bakgrunn av Stortingets vedtak 18. desember 1997, jf St prp nr 17 (1997-98) Om endringer av bevilgninger på statsbudsjettet for 1997 under Landbruksdepartementet og Innst S nr 36 (1997-98), i bankens regnskap har redusert grunnfondet med 100 mill kroner til 800 mill kroner.

Av St prp nr 65 (1997-98) Omprioriteringer og tilleggsbevilgninger på statsbudsjettet 1998, jf Innst S nr 252 (1997-98), framgår det at Stortinget i 1997 vedtok å tilbakeføre 100 mill kroner av Landbruksbankens grunnfond til statskassa. På grunn av usikkerhet om grunnlaget for en slik tilbakeføring ble ikke vedtaket fulgt opp i statsregnskapet for 1997. Bankens grunnfond i statsregnskapet for 1997 er følgelig oppført med 900 mill kroner. Det er opplyst at bankens regnskap på dette tidspunktet allerede var gjort opp med reduksjon av grunnfondet som nevnt ovenfor, og at det var for sent å endre dette. Landbruksdepartementet har i brev av 24. september 1998 til Riksrevisjonen bekreftet opplysningene.

2.9 MILJØVERNDEPARTEMENTET

Deleide:

- *Norsas AS, Norsk Kompetansesenter for avfall og gjenvinning (51 %)*
- *Norsk Avfallshandtering AS (NOAH) (56,5 %)*
- *Polarmiljøsenderet AS (65 %)*

2.10 NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET

- *Arcus AS*
- *Bjørnøen AS*
- *Kings Bay Kull Compani AS*
- *AS Kongsberg Våpenfabrikk*
- *AS Olivin*
- *Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS*
- *Sulitjelma Bergverk AS*
- *Svalbard Samfunnsdrift AS*
- *Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)*

Deleide:

- Kongsberg Gruppen ASA (51,3 %)
- Norsk Hydro ASA (51 %)
- Norsk Jetmotor ASA (33,3 %)
- Norsk Vekst ASA (19,7 %)
- Raufoss ASA (50,3 %)
- Sydvaranger ASA (87,5 %)

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Arcus AS

Arcus AS ble skilt ut fra A/S Vinmonopolet 1. januar 1996.

Selskapets formål er å drive import, eksport, produksjon, lagring og distribusjon av alkoholholdige drikker og andre varer samt virksomhet som står i forbindelse med dette, samt å eie andeler i andre selskaper som driver slik virksomhet.

Konsernregnskapet omfatter holdingselskapet Arcus AS og de heleide datterselskapene Arcus Produkter AS og Vectura AS.

Arcus AS har en aksjekapital på 203 mill kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1997 på 1,2 mrd kroner, som er en reduksjon på 52 mill kroner fra året før. Driftsinntektene i holdingselskapet var på 36,6 mill kroner mot 35,8 mill kroner i 1996. Konsernets driftsresultat viste i 1997 et underskudd på 12,8 mill kroner. Konsernet fikk et årsoverskudd på 27,8 mill kroner, mot 102,4 mill kroner i 1996, etter at ytterligere 38,4 mill kroner er inntektsført av den opprinnelige omstillingsavsetningen på 226 mill kroner som selskapet fikk i forbindelse med fisjonen i A/S Vinmonopolet. Holdingselskapet fikk et årsunderskudd på 12 mill kroner mot et årsoverskudd på 44,9 mill kroner foregående år. Pr 31. desember 1997 utgjorde konsernets egenkapitalandel 35 % mot 32,5 % foregående år.

Konsernet hadde 716 ansatte ved utgangen av 1997, hvorav 60 var ansatt i holdingselskapet.

Sett fra eiers side vurderer Nærings- og handelsdepartementet virksomheten slik at det ikke er grunn til å være fornøyd med Arcus-konsernets driftsresultat på minus 13 mill kroner for 1997. Resultatet tilfredsstiller ikke de lønnsomhetsmål som er stilt for konsernet, jf blant annet St prp nr 11 (1995-96) Om endringer i statsbudsjettet for 1995 under enkelte kapitler under Sosial- og helsedepartementet punkt 3.1.4. Styret i Arcus angir som en hovedårsak til det svake resultatet at enkelte omstillingstiltak som er iverksatt, først vil få effekt i 1998 og 1999.

Med bakgrunn i EØS-avtalens forbud mot ulovlig statsstøtte åpnet EFTAs overvåkingsorgan ESA høsten 1996 en undersøkelse av den norske stats verdsettelse av Arcus-gruppen. Saken er pr 21. oktober 1998 ikke ferdigbehandlet av ESA.

Til orientering:

Bruken av omstillingsmidler

I Dokument nr 3:4 (1997-98) orienterte Riksrevisjonen om at det i regnskapet til Arcus AS for 1996 ble foretatt en ekstraordinær inntektsføring av 62 mill kroner, og at bruken av omstillingsmidler i Arcus AS fortsatt var til vurdering i Riksrevisjonen.

Riksrevisjonen har i brev av 13. mai 1998 til Nærings- og handelsdepartementet blant annet bedt om å få opplyst om den ekstraordinære inntektsføringen i 1996 og 1997 på til sammen 106 mill kroner (brutto) betyr at behovet for omstillingsmidler har vist seg å bli mindre enn det man la til grunn ved den opprinnelige avsetningen på 226 mill kroner, og i tilfelle hvor stor andel av de inntektsførte omstillingsmidlene dette utgjør.

Nærings- og handelsdepartementet opplyser i brev av 17. juni 1998 at Arcus AS har anvendt ca 75 mill kroner av den opprinnelige avsetningen på 226 mill kroner. Selskapet har tilbakeført brutto 106 mill kroner (netto 100 mill kroner), mens det er foretatt en avsetning for 1998 på 51 mill kroner. Det opplyses at avsetningen for 1998 vil bli brukt til sluttvederlags- og førtidspensjonsordninger for mellom 110 og 160 personer. Det anføres videre at bemanningsreduksjonen av forskjellige årsaker har kommet senere enn forutsatt og vil bli slutført først i løpet av 1998.

Departementet opplyser også at det samlede behov for omstillingsmidler har vist seg å være mindre enn opprinnelig antatt og at ubrukte omstillingsmidler tilbakeføres og tillegges egenkapitalen, og at det deretter vil bli et vurderingsspørsmål om eventuelt hele eller deler av denne tilbakeføringen skal trekkes ut av selskapet eller eventuelt omgjøres til for eksempel lånekapital. Nærings- og handelsdepartementet og styret i Arcus AS er for øvrig enige om at selskapet skal foreta en vurdering av de økonomiske konsekvenser ved eventuelle ulike løsninger.

Ut ifra den informasjon Riksrevisjonen har mottatt, framgår det at det vesentlige av de tilbakeførte/inntektsførte omstillingsmidlene er anvendt til investeringer og kompetanseheving blant annet i forbindelse med tilpasning til ny EU-standard vedrørende emballasje som skulle vært gjennomført i A/S Vinmonopolet, implementering av nye IT-systemer og investeringer i Hardanger Bryggeri AS.

Riksrevisjonen har merket seg at behovet for omstillingsmidler har vist seg å være mindre enn opprinnelig antatt. Riksrevisjonen har i brev av 21. september 1998 bedt Nærings- og handelsdepartementet om å bli orientert når det er tatt endelig stilling til behandlingen av tilbakeførte omstillingsmidler. Riksrevisjonen forutsetter at det blir gitt en slutt-evaluering av bruken av omstillingsmidler, herunder departementets vurdering av bruken av de tilbakeførte/inntektsførte omstillingsmidler i forhold til de

forutsetninger som lå til grunn for tildeling av midlene.

A/S Olivin

A/S Olivin ble stiftet i 1948. Staten eier 99,9 % av aksjene i selskapet.

A/S Olivin har til formål å drive steinbruddsdrift, fabrikkvirksomhet, verkstedindustri, handel og hermed forbunden virksomhet, herunder også deltakelse i lignende foretak.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet A/S Olivin og de heleide datterselskapene Moxy Trucks, Industrimineraler AS og Imin AS. A/S Olivin økte sin eierandel i Moxy Trucks i 1997 fra 75 % til 100 %.

A/S Olivin har en aksjekapital på 48 mill kroner.

Konsernets brutto driftsinntekter i 1997 var 766,5 mill kroner. Dette er 30 mill kroner mindre enn foregående år. Morselskapets driftsinntekter i 1997 var 361,8 mill kroner mot 353,5 mill kroner i 1996.

Årsresultatet for konsernet er 47,6 mill kroner og for morselskapet 44,3 mill kroner. For konsernet er resultatet forbedret med 4,2 mill kroner i forhold til foregående år, mens for morselskapet er resultatet redusert med 1,4 mill kroner i forhold til foregående år. Utbytte for 1997 ble fastsatt til 16,5 mill kroner mot 15,8 mill kroner for regnskapsåret 1996. Egenkapitalandel for konsernet er 55,3 % og for morselskapet 77 %.

Ved utgangen av 1997 hadde konsernet 487 ansatte, hvorav 232 i morselskapet.

Til orientering:

Fri egenkapital

Av selskapets regnskap framgår det at A/S Olivin har et disposisjonsfond på 213,6 mill kroner. Riksrevisjonen har i brev av 14. august 1998 bedt Nærings- og handelsdepartementet om en vurdering av en fri egenkapital på det nivå selskapet disponerer, ut fra selskapets framtidige investeringer, forventede markedsforhold, driftsforhold o a.

Departementet opplyser i brev av 10. september 1998 at det er avgjørende at A/S Olivin innen sin markedsnisje, som olivinleverandør til den europeiske stålindustrien, har likviditetsmessig handlefrihet og er finansielt solid. Departementet opplyser videre at Olivingruppen i kommende treårsperiode står foran betydelige investeringer i sitt program for fornyelse og videre vekst. Det opplyses også fra departementet at dersom en reduksjon av statlig eierskap i selskapet skal realiseres, vil departementet engasjere særskilte rådgivere for en verddivurdering av selskapet, og at selskapets framtidige egenkapitalbehov vil være en nødvendig vurdering i denne sammenheng.

Riksrevisjonen avventer en nærmere orientering om investeringer utfra Olivins program for fornyelse

og videre vekst sammen med departementets vurdering av fri egenkapital og en eventuell verddivurdering av selskapet.

Riksrevisjonen har for øvrig ikke merknader til statsrådets forvaltning.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Bjørnøen AS

Bjørnøen AS ble stiftet i 1918. Selskapet eier Bjørnøya. Selskapets inntekter kommer fra løpende feste-kontrakter.

Bjørnøen AS har en aksjekapital på 4 mill kroner.

Driftsinntektene beløp seg i 1997 til 38 533 kroner. I 1996 var driftsinntektene på 101 958 kroner. Selskapet har i 1997 mottatt et tilskudd fra Nærings- og handelsdepartementets disposisjonskonto på 48 457 kroner. Etter inntektsføring av statstilskuddet har selskapet et negativt årsresultat på 48 097 kroner. I 1996 hadde selskapet et overskudd på 806 kroner. Selskapet mottok ikke tilskudd i 1996. Pr 31. desember 1997 hadde selskapet en egenkapitalandel på 99,8 %.

Det er ingen ansatte i selskapet, og administrasjonen forestås av Kings Bay Kull Compani AS.

Kings Bay Kull Compani AS

Kings Bay Kull Compani AS ble etablert i 1916 som et gruveselskap. Staten overtok samtlige aksjer i selskapet i 1933. Gruvedriften opphørte i 1963. I dag driver selskapet samfunnet i Ny-Ålesund ved at det sørger for infrastrukturen; vann- og elektrisitetsforsyning samt transport, innkvartering og messe.

Kings Bay Kull Compani AS har til formål drift og utnyttelse av selskapets eiendommer på Svalbard og annen virksomhet som står i forbindelse med dette. Selskapets virksomhet skal særlig ha som mål å yte tjenester til og fremme forskning og vitenskapelig virksomhet, samt bidra til å utvikle Ny-Ålesund som en internasjonal arktisk naturvitenskapelig forskningsstasjon.

Selskapet har en aksjekapital på 2 mill kroner.

Kings Bay Kull Compani AS hadde i 1997 driftsinntekter på 26,2 mill kroner mot 21,9 mill kroner i 1996. Selskapet fikk for 1997 bevilget 34 mill kroner over statsbudsjettets kapitell 953. Selskapets regnskap ble avsluttet med et driftsoverskudd på 3 mill kroner før offentlige tilskudd og ekstraordinære poster. Til sammenligning hadde selskapet i 1996 et driftsunderskudd på 6,1 mill kroner før offentlige tilskudd og ekstraordinære poster. For Kings Bay Kull Compani AS har også 1997 vært preget av større utbyggingsoppgaver. Det ble blant annet utført garantiarbeider på flyplassen samtidig med at det ble bygd ny kraftstasjon. Samlede investeringer var på 36 mill kroner. Selskapet hadde i 1997 et regnskapsmessig

overskudd på 2,7 mill kroner mot et nullresultat i 1996.

Pr 31. desember 1996 var selskapets egenkapitalandel på 19,1 % mot 10 % året før.

Ved utgangen av 1997 var 18 personer engasjert i selskapet.

A/S Kongsberg Våpenfabrikk

Kongsberg Våpenfabrikk ble etablert i 1814. Virksomheten ble reorganisert og omgjort til aksjeselskap i 1968.

Kongsberg Våpenfabrikk var under akkordforhandling fra 1987 og fram til tilsynsnevnda den 23. desember 1996 meddelte Kongsberg skifterett at A/S Kongsberg Våpenfabrikk ikke lenger er under tilsyn. Deler av den opprinnelige driften i selskapet ble under akkorden overført til selskaper som i dag sorterer under Kongsberg Gruppen ASA, hvor staten er deleier med 51,28 % av aksjene.

Staten ved Nærings- og handelsdepartementet eide samtlige aksjer i A/S Kongsberg Våpenfabrikk fram til selskapet høsten 1997 ble solgt til Kongsberg Gruppen ASA for 2,3 mill kroner.

I sitt vedtak av 20. juni 1997, jf St prp nr 63 (1996-97) Omprioriteringar og tilleggsøyvingar på statsbudsjettet 1997 og Innst S nr 295 (1996-97), ga Stortinget Nærings- og handelsdepartementet fullmakt til å selge selskapet til Kongsberg Gruppen ASA.

Når det gjelder de bevilgningsmessige konsekvensene av avtalen, vises det til St prp nr 12 (1997-98) Om endringer av løyvinger på statsbudsjettet for 1997 under Nærings- og handelsdepartementet, jf Innst S nr 37 (1997-98).

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS ble stiftet i 1916. Staten ervervet aksjer i 1973 og i 1976 og eier i dag 99,9 % av aksjene i selskapet.

Selskapets formål er ved drift eller på annen måte å utnytte selskapets eiendommer og rettigheter på Svalbard. Selskapet kan videre delta i og drive annen virksomhet som står i forbindelse med dette.

Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS har en aksjekapital på 14,4 mill kroner.

Selskapet hadde i 1997 driftsinntekter på 132,2 mill kroner. I 1996 var driftsinntektene på 125,1 mill kroner. Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS fikk i tillegg bevilget 63 mill kroner over statsbudsjettets kapittel 951. Underskuddet før statstilskudd ble 60,5 mill kroner. Etter inntektsføring av statstilskudd ble årsunderskuddet på 4,8 mill kroner. I 1996 var underskuddet på 25,3 mill kroner. Pr 31. desember 1997 var selskapets egenkapitalandel på 56,9 %, som er en økning på 1 % fra fjoråret.

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet 233 ansatte.

Sulitjelma Bergverk AS

Sulitjelma Bergverk AS ble etablert som et heleid statsaksjeselskap i 1982. Formålet var å forberede en eventuell videreføring av gruvedriften i Sulitjelma etter at gruvene hjemfalt til staten 6. juli 1983, jf St prp nr 97 (1982-83) Om hjemfall av gruvene i Sulitjelma m v. I proposisjonen ble det understreket at det ikke fantes noe økonomisk grunnlag for fortsatt gruvedrift, og at driften skulle være tidsbegrenset. Etter flere år med betydelig underskudd ble produksjonsdriften stoppet i juni 1991.

Selskapets virksomhet har etter driftsstansen vært rettet mot uttak av utstyr i gruvene, stengning og sikring av gruveåpninger, herunder gjennomføring av pålagte miljøtiltak.

På selskapets generalforsamling 23. juni 1995 ble det vedtatt å oppløse Sulitjelma Bergverk AS.

Sulitjelma Bergverk AS har en bokført aksjekapital på 20,05 mill kroner. Aksjekapitalen i selskapet er tilnærmet tapt, og det er opparbeidet et udekket tap på 20 mill kroner.

Bergverket hadde i 1997 driftsinntekter på 8 099 kroner. Driftskostnadene var på 1,3 mill kroner. Det ga et negativt resultat før statstilskudd på 1,3 mill kroner. Selskapet har inntektsført et statstilskudd på 848 000 kroner. Årsresultatet ble etter det et underskudd på 0,4 mill kroner. Det ble på generalforsamlingen vedtatt at årets underskudd tillegges udekket tap.

På ekstraordinær generalforsamling i selskapet den 30. januar 1998 ble det vedtatt å anmelde til Foretaksregisteret at selskapet er oppløst.

Svalbard Samfunnsdrift AS

Svalbard Samfunnsdrift AS ble etablert i 1989 som et heleid datterselskap under Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS. Fra 1. januar 1993 er selskapet et heleid statsaksjeselskap.

Selskapets formål er å drive og videreutvikle de norske lokalsamfunn på Svalbard.

Konsernregnskapet omfatter foruten morselskapet Svalbard Samfunnsdrift AS, Svalbard Næringsutvikling AS (100 %), Svalbard Næringsbygg AS (100 %) og Svalbard Service Senter (100 %).

Svalbard Samfunnsdrift AS har en aksjekapital på 10 mill kroner.

Konsernets og morselskapets driftsinntekter i 1997 var henholdsvis 67,3 mill kroner og 43 mill kroner. Konsernet fikk i tillegg bevilget 53 mill kroner over statsbudsjettet kapittel 952. Beløpet fordelte seg med 48,5 mill kroner til morselskapet og 4,5 mill kroner til datterselskapet Svalbard Næringsutvikling AS. Underskuddet før statstilskudd ble 41,5 mill kroner for konsernet og 35,7 mill kroner for morselskapet. Etter inntektsføring av statstilskudd fikk konsernet et underskudd på 0,7 mill kroner, mens morselskapet regnskapsmessig gikk i null. Pr

31. desember 1997 var konsernets egenkapitalandel 19,2 % og morselskapets 31,0 %.

Ved utgangen av 1997 hadde konsernet 142 ansatte, hvorav 78 i morselskapet.

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND) ble opprettet i 1993. SND er regulert gjennom egen lov om Statens nærings- og distriktsutviklingsfond av 3. juli 1992 nr 97, samt tilhørende forskrifter og retningslinjer.

Fondets formål framgår av lovens § 1:

Statens nærings- og distriktsutviklingsfond har til formål å fremme en bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling både i distriktene og i landet forøvrig ved å:

- a) *medvirke til utbygging, modernisering og omstilling av, samt produktutvikling og nyetablering i norsk næringsliv i hele landet og*
- b) *fremme tiltak som vil gi varig og lønnsom sysselsetting i distrikter med særlige sysselsettingsvanster eller svakt utbygd næringsgrunnlag*

Fra 1. januar 1997 har SND gjennom integreringen med Statens Fiskarbank fått ansvaret for finansiering av fiskebåter, jf Ot prp nr 15 (1996-97) Om lov om opphevingen av lov av 28. april 1972 nr 22 om Statens Fiskarbank.

I forbindelse med salderingen av statsbudsjettet for 1997 ble det bevilget 200 mill kroner i ansvarlig lån til et såkornkapitalfond og 50 mill kroner til et tilhørende tapsfond. SND ble gitt ansvar for forvaltningen av ordningen.

Ved utgangen av 1997 hadde SND 16 distriktskontorer over hele landet. De fleste kontorene er basert på samarbeidsavtaler med fylkeskommunene og representerer alle SNDs finansielle produkter.

SND hadde ved utgangen av 1997 aksje- og investeringsfond på til sammen 2,17 mrd kroner og en innskuddskapital på 629,8 mill kroner.

Regnskapet for 1997 viser et årsoverskudd på 252,4 mill kroner, en økning på 176 mill kroner fra året før. Årsoverskuddet genereres av låneordningen grunnfinansiering, egenkapitalordningen og investeringsfond for Nordvest-Russland/Øst-Europa, mens fondets øvrige aktiviteter skal gå i balanse etter inntektsføring av administrasjonstilskudd, rentestøtte og tapsdekning. Investeringsfondet for Øst-Europa ble opprettet i forbindelse med behandlingen av St prp nr 1 (1996-1997) og Innst S nr 3 (1996-1997).

Netto kursgevinst på aksjer utgjør 149 mill kroner, mot et tap på 63 mill kroner i 1996. Aksjeporteføljen hadde ved utgangen av 1997 en verdi på 1 114 mill kroner som er en økning på 237 mill kroner i forhold til året før.

Tap på utlån og garantier er bokført med 150 mill kroner som er betydelig lavere enn i 1996. Av tapene bidro ordningene risikolån og garantier med 128 mill kroner. Det har vært en nedgang i de samlede tapsavsetninger for 1997. Dette henger sammen med en positiv misligholdsutvikling og stabilitet i næringslivet.

Pr 31. desember 1997 var forvaltningskapitalen 15,9 mrd kroner. Fondets netto utlånsportefølje utgjorde 10 mrd kroner i 1997 mot 9,3 mrd kroner i 1996.

Av årsoverskuddet er 32,3 mill kroner avsatt som utbytte til staten.

Ved utgangen av 1997 hadde SND 396 ansatte. Dette er 113 flere enn ved forrige årsskifte. Den vesentlige årsaken er integrering med Statens Fiskarbank og etablering av nye distriktskontorer.

2.11 OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENTET

- *Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil)*
- *Statkraft SF*
- *Statnett SF*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Den norske stats oljeselskap AS (Statoil)

Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil) ble stiftet i 1972.

Selskapet har til formål selv, eller gjennom deltakelse i eller sammen med andre selskaper, å drive undersøkelser etter og utvinning, transport, foredling og markedsføring av petroleum og avledede produkter, samt annen virksomhet.

Selskapet er også tillagt ansvaret for å ivareta statlige interesser som er knyttet til det direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) staten forbeholder for seg selv i interessentskap for undersøkelse og leting etter, utbygging, produksjon og transport av petroleum på, eller i tilknytning til, norsk kontinentalsokkel. Denne oppgaven skal ivaretas gjennom selskapets alminnelige og administrative apparat og i samsvar med de retningslinjene som gjelder selskapets eget engasjement på norsk kontinentalsokkel. Selskapet fører regnskap for SDØE. Regnskapet føres i samsvar med reglement for økonomiforvaltningen i departementene. Riksrevisjonen reviderer regnskapet for SDØE.

I Statoilkonsernets regnskap inngår morselskapet Statoil samt 18 heleide datterselskaper og 4 deleide datterselskaper. I tillegg kommer interesser i andre selskaper og tilknyttede selskaper. Samlet bokført verdi ved utgangen av 1997 var for alle disse selskapene 27,8 mrd kroner mot 18,4 mrd kroner året før.

Statoil har en aksjekapital på 4,94 mrd kroner.

Statoilkonsernet hadde i 1997 en omsetning på 124,8 mrd kroner, som er en økning på 17,8 mrd kroner fra 1996. For morselskapet ble driftsinntektene 83,5 mrd kroner en økning på 3,9 mrd kroner fra 1996. Konsernet fikk et driftsresultat på 16,4 mrd kroner mot 18,5 mrd kroner i 1996. Årsoverskuddet for Statoilkonsernet og morselskapet var på 3,7 mrd kroner og 8,4 mrd kroner, som henholdsvis er en reduksjon på 1,4 mrd kroner og en økning på 3,2 mrd kroner. Det reduserte overskuddet i konsernet skyldes blant annet at Statoil i 1997 måtte realisere et tap på 1,2 mrd kroner som en følge av at Connemarafeltet i Irland ikke var drivverdig. Det er i regnskapet for 1997 avsatt 2,94 mrd kroner i utbytte til staten. Dette er 1,34 mrd kroner mer enn året før. Pr 31. desember 1997 utgjorde konsernets egenkapitalandel 28,8 % mot 30 % i 1996 (etter IAS-standarden – International Accounting Standard – er egenkapitalandelen 32,4 %).

Statoils shippingvirksomhet ble 1. oktober 1997 skilt ut i det nye rederiet Navion AS, hvor Statoil eier 80 % og Rasmussengruppen 20 %. I 1997 har Statoil gjennom datterselskapet The Eastern Group kjøpt gasselskapet Blazer Energy i USA. Statoils eierandel i Eastern er etter oppkjøpet øket til 99,8 %. Avkastningen på sysselsatt kapital var i 1997 på 8,6 % mot 9,3 % året før. Disse forhold er også omtalt i St meld nr 46 (1997-98) Olje- og gassvirksomheten.

Ved utgangen av 1997 var det registrert 17 177 årsverk i Statoilkonsernet mot 15 171 ved forrige årsskifte.

Statkraft SF

Forvaltningsbedriften Statkraft ble fra 1. januar 1992 omorganisert til to statsforetak, Statkraft SF og Statnett SF.

Statkraft SF har til formål selv, gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper, å planlegge, prosjektere, oppføre og drive energianlegg, kjøpe og selge energi samt drive virksomhet som står i naturlig sammenheng med dette. Foretaket skal drives etter forretningsmessige prinsipper.

Konsernregnskapet omfatter foruten morforetaket Statkraft SF, seks heleide datterselskaper og aksjer i andre selskaper. Statkraft SF etablerte i 1997 datterselskapet Statkraft Forsikring AS, med formål å tilby forsikringsdekninger til selskaper i konsernet.

Statkraft SFs innskuddskapital er 15,4 mrd kroner.

Det store tilsiget i 1997 og lave markedspriser førte til at Statkraft reduserte produksjonen og bygde opp magasinbeholdningen med nær 9 TWh i løpet av året. Statkrafts produksjon i 1997 var 27,5 TWh, som var 4,7 TWh lavere enn i 1996. Det ble foretatt kjøp på 4,6 TWh. Det samlede salget ble dermed på 32,1 TWh.

Konsernets brutto driftsinntekter var i 1997 på

6,3 mrd kroner mot 7 mrd kroner i 1996. Kraftsalg utgjør 5,6 mrd kroner og andre driftsinntekter 726 mill kroner.

Det framgår av årsrapporten at Statkraft har endret prinsipp for inntektsføring av finansielle kontrakter i krafthandelen i 1997.

Konsernets driftsresultat ble 2 mrd kroner i 1997 mot 2,4 mrd kroner i 1996. Resultat før skatter ble 1,3 mrd kroner mot 1,7 mrd kroner i 1996. Årets skattekostnad ble 361 mill kroner mot 1 231 mill kroner året før. Årsaken til den sterke reduksjonen i skatter er det nye regimet for beskatning av kraftprodusenter, som har ført til periodiske endringer i utsett skatt. Konsernets årsresultat ble dermed 906 mill kroner i 1997 mot 455 mill kroner i 1996.

Konsernet Statkraft hadde ved utgangen av 1997 en egenkapitalandel på 39,7 % mot 37 % ved utgangen av 1996.

Statkraft har i 1997 foretatt investeringer på 1 085 mill kroner hvorav 359 mill kroner er investert i egne anlegg, 670 mill kroner i nye aksjekjøp i Sydkraft AB, andre aksjekjøp 6 mill kroner mens 50 mill kroner er investeringer i internasjonale vannkraftutbygginger.

Ved utgangen av 1997 hadde konsernet 1 400 ansatte.

Statnett SF

Forvaltningsbedriften Statkraft ble fra 1. januar 1992 omorganisert til to statsforetak, Statkraft SF og Statnett SF.

Statnett SF har ansvaret for en rasjonell drift og utvikling av landets overføringsnett for kraft. Foretaket skal alene eller sammen med andre planlegge og prosjektere, bygge, eie og drive overføringsanlegg og utenlandsforbindelser. Statnett har det overordnede ansvar for å koordinere produksjon og forbruk i kraftsystemet. Selskapet skal drives etter alminnelige forretningsmessige prinsipper.

Statnetts virksomhet er fordelt på to hovedområder, forvaltning av sentralnettsordningen og forretningsmessig drift. Sentralnettsordningen drives på selvkostbasis og inngår ikke i konsernets forretningsmessige drift. Foretakets forretningsmessige virksomhet er drift av eget nett, entreprenørvirksomhet og den nordiske kraftbørsen NordPool ASA.

Statnett SF har to heleide og tre deleide datterselskaper. I tillegg kommer minoritetsandeler i andre selskaper.

Statnett SF har en innskuddskapital på 2,7 mrd kroner.

Konsernet Statnetts samlede driftsinntekter i 1997 var 6,4 mrd kroner mot 8,6 mrd kroner foregående år. Driftsinntektene for 1997 er ikke direkte sammenlignbare med tallene for tidligere år på grunn av omlegging av krafthandelen i 1995/96. I 1997 var morforetakets driftsinntekter 3,3 mrd kroner, det samme som i 1996. Årsresultatet for konser-

net i 1997 ble 362 mill kroner mot 250 mill kroner i 1996. Årsresultatet for morselskapet i 1997 ble 359 mill kroner mot 467 mill kroner i 1996. Det er i regnskapet for 1997 avsatt 196 mill kroner i utbytte til staten.

Ved utgangen av 1997 utgjorde konsernets egenkapitalandel 35 %, som er en forbedring på 2 % fra året før.

Ved utgangen av 1997 hadde konsernet 913 ansatte, hvorav 615 i morselskapet.

2.12 SAMFERDSELSDEPARTEMENTET

- Telenor AS
- NSB BA
- Postbanken BA
- Posten Norge BA

Deleid:

- SAS Norge ASA (50 %)

Selskaper under forvaltningsbedriften Luftfartsverket:

- Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS
- Nordic Aviation Resources AS (NAR)
- Oslo Lufthavn AS

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Telenor AS

Forvaltningsbedriften Televerket ble 1. november 1994 omdannet til det statlig heleide aksjeselskapet Televerket AS. 1. januar 1995 endret selskapet navn til Telenor AS.

Telenor AS har som formål å drive telekommunikasjonsvirksomhet og annen virksomhet som har sammenheng med dette, herunder utføre samfunnsplagte oppgaver som å sikre effektive og gode telekommunikasjoner til samme vilkår i alle deler av landet. I tillegg skal Telenor AS utføre særskilt pålagte forvaltningsoppgaver. Virksomheten kan utøves av selskapet selv, av heleide datterselskaper, eller gjennom deltakelse i eller samarbeid med andre selskaper.

Telenorkonsernet består av mer enn 100 hel- eller deleide aksjeselskaper.

Telenor AS har en aksjekapital på 7,2 mrd kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1996 på 25,5 mrd kroner, som er en økning på 3,3 mrd kroner fra året før. Driftsinntektene i morselskapet ble på 2 mrd kroner mot 12,6 mrd kroner foregående år. Årets resultat for konsernet ble et overskudd på 1,2 mrd kroner og for morselskapet et underskudd på 650 mill kroner. Fjorårets tall viste et overskudd for konsernet og morselskapet på henholdsvis 1,9 mrd kroner

og 1,1 mrd kroner. Det er i regnskapet for 1997 avsatt 570 mill kroner i utbytte til staten. Virksomheten i Telenor Nett, Telenor Privat og Telenor Installasjon er skilt ut i egne selskaper pr 1. januar 1997. Dette medfører vesentlige endringer i morselskapet fra 1996 til 1997. Morselskapets virksomhet i 1997 består i hovedsak av administrative enheter, eidsvirksomheten, forskning og utviklingsvirksomheten samt konsernfinans.

Av styrets beretning og årsrapport framgår det at det i 1997 er foretatt enkelte endringer i regnskapsprinsipper/estimer.

Pr 31. desember 1997 utgjør konsernets egenkapitalandel 44,7 % mot 49,6 % året før.

De gjenværende eneretter innen telesektoren ble avvirket 1. januar 1998. Styret opplyser i sin beretning at Telenor i 1997 har inngått avtaler om samtrafikk med Telia, Tele2 og Global One. Det er innledet forhandlinger med en rekke andre aktører om samtrafikk, og ytterligere avtaler forventes signert i 1998. Styret understreker generelt at fortsatt usikkerhet om utforming og praktisering av nytt reguleringsregime i Norge fra 1. januar 1998 representerer en betydelig forretningsmessig risiko for Telenor.

Ved utgangen av 1997 var antall ansatte 20 848 som er en økning på 1 627 fra året før.

Til orientering:

Telenors AS' engasjement i Nordic Shopping Channel

I henhold til St meld nr 21 (1995-96) Om Telenor AS, jf Innst S nr 132 (1995-96), vil Telenor være «[...] en betydelig aktør når det gjelder etablering og drift av nett på kringkastingsområdet. Når det gjelder programvirksomhet på kringkastingsområdet, skal en ut fra mediepolitiske grunner unngå at dominans på infrastruktur gir tilsvarende kontroll over programtilbudet. Telenor skal ikke ha strategiske eierposisjoner innenfor selskaper som driver programvirksomhet.» Telenor Link, et datterselskap til Telenor AS er aksjonær i Nordic Shopping Channel. Riksrevisjonen har i brev av 12. januar 1998 bedt om departementets vurdering av om Telenors eierposisjonen i Nordic Shopping Channel ligger innenfor de rammene som er forutsatt i stortingsdokumentene mv.

Samferdselsdepartementet svarer i brev av 10. februar 1998 at:

«[---] Eierskapsbegrensningen på Telenor når det gjelder programskapingsvirksomhet på kringkastingsområdet er begrunnet ut fra mediepolitiske hensyn for å unngå at dominans på infrastuktursiden skal føre til tilsvarende kontroll over programtilbudet. Samferdselsdepartementet kan ikke se at en telekjøpkanal som Nordic Shopping Channel i en mediepolitisk sammenheng er så viktig at det skulle tilsi at Telenor ikke kan ha en strategisk eierposisjon i selskapet.»

Av departementets svar framgår det at departementet mener Telenor AS kan engasjere seg i selskaper som driver programvirksomhet som er mindre viktig i mediepolitisk sammenheng.

Etter ordlyden i St meld nr 21 (1995-96) skal Telenor AS ikke ha strategiske eierposisjoner innenfor selskaper som driver programvirksomhet i Norge, jf også St meld nr 17 (1997-98) og Innst S nr 123 (1997-98). Ved eierandel i Nordic Shopping Channel har et datterselskap til Telenor AS slik eierandel. Det er grunn til å stille spørsmål ved om departementet i siste melding til Stortinget burde ha omtalt spørsmålet om Telenor kan ha eierposisjoner i selskaper som ikke er viktige i mediepolitisk sammenheng.

Myndighetsutøvelse i statsaksjeselskaper

I 1997 var det samtaler mellom Telia AB og Telenor AS med tanke på mulige samarbeidsformer, eventuelt en sammenslåing av selskapene. I slutten av 1997 kom det i gang samtaler mellom eierne av selskapene representert ved det norske Samferdselsdepartementet og det svenske Næringsdepartementet. Samtalene ble avsluttet i januar 1998. Statsministeren ga Stortinget den 22. januar 1998 en redegjørelse om samarbeidet mellom Telenor og Telia. Flertallet i Stortinget ønsket samtalene gjenopptatt, og regjeringen gjenopptok disse.

Riksrevisjonen ba i brev av 10. februar 1998 Samferdselsdepartementet om en redegjørelse om de faktiske forhold i Telenor/Telia-saken. I svar av 20. februar 1998 opplyser departementet at Telenors styreformann og administrasjon den 16. januar 1998 ble orientert om at eierne av selskapene Telenor AS og Telia AB, det norske Samferdselsdepartementet og det svenske Næringsdepartementet, ville avbryte sine samtaler om mulige samarbeidsformer, eventuelt sammenslåing av selskapene. Videre opplyses det at «[...] dette innebar at Telenor ikke kunne regne med å få generalforsamlingens støtte, dersom styret i Telenor ville legge fram forslag om sammenslåing av selskapene».

I statsrådets beretning av 20. mai 1998 for regnskapsåret 1997 vises det i saken til departementets brev av 20. februar 1998.

Med utspring i Telenor/Telia-saken har Riksrevisjonen i brev av 27. august 1998 overfor Samferdselsdepartementet på rent prinsipielt grunnlag reist spørsmål ved om det ikke kan skape uklare ansvarsforhold når et selskap får orientering som omhandlet i brev av 20. februar 1998 fra et departement uten samtidig eller senere vedtak i generalforsamling. Videre stilles det spørsmål ved om ikke styret bør kreve at generalforsamling holdes dersom det oppfatter utsagn fra statsråd (departement) som myndighetsutøvelse; som noe det må handle etter. På den annen side stilles det spørsmål ved om ikke vedkommende

departement bør foranledige vedtak i generalforsamling dersom muligheter for klarhet i ansvarsforhold kan oppstå.

I svarbrev av 25. september 1998 anfører departementet at det som prinsipielt utgangspunkt legger til grunn at utøvelse av eiermyndighet i statsaksjeselskaper skal skje gjennom vedtak i generalforsamling. Videre opplyses det:

«[---] Eierne besluttet å avslutte samtalen da det ble klart at enighet ikke kunne oppnås. Selve spørsmålet om avslutning av samtalen var åpenbart en sak mellom eierne alene. Behandling i generalforsamling var således ikke aktuelt.

Da samtalen mellom eierne var avsluttet forelå det som et faktum en situasjon der eierne ikke hadde kommet til enighet. Det var informasjon om dette faktum som ble formidlet til Telenor. Det ble m.a.o. gitt informasjon om en situasjon som hadde den konsekvens at styret ikke kunne påregne å få generalforsamlingens tilslutning dersom styret fremmet et forslag om sammenslåing av selskapene.

Etter departementets oppfatning vil det i sin alminnelighet være lite hensiktsmessig å avholde generalforsamling for å gi informasjon. Generalforsamlingsinstituttet bør som hovedregel kun brukes når det foreligger saker som krever vedtak.»

Riksrevisjonen har merket seg at behandling i generalforsamling ifølge Samferdselsdepartementet ikke var aktuelt i forbindelse med informasjonen til selskapet om avslutningen av samtalen mellom eierne av Telenor AS og Telia AB.

Riksrevisjonen ser ikke grunn til å gå nærmere inn på det konkrete tilfellet. Kontakten mellom eierne, styret og ledelsen i Telenor AS i forbindelse med samtalen/forhandlingene mellom Telenor AS og Telia AB har det for øvrig også vært orientert om i Stortinget, jf bl a Innst S nr 125 (1997-98) og Dokument nr 8:50 (1997-98).

På prinsipielt grunnlag er det Riksrevisjonens oppfatning at et styre bør kreve at generalforsamling holdes om det oppfatter utsagn fra statsråd (departement) som myndighetsutøvelse; som noe det må handle etter selv om det ikke er enig i utsagnet. Likeledes bør vedkommende departement foranledige vedtak i generalforsamling dersom muligheter for klarhet i ansvarsforhold kan oppstå.

Riksrevisjonen har for øvrig ikke merknader til statsrådets forvaltning.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Norges Statsbaner BA

NSBs trafikkdel ble omdannet fra forvaltningsbedrift til særlovsselskapet Norges Statsbaner BA (NSB BA) med virkning fra 1. desember 1996, jf St prp nr 2 (1996-97) Om endret tilknytningsform for

Postverket og NSB trafikkdel m m og St prp nr 4 (1996-97) Om endring av forslag i St prp nr 2 (1996-97), Innst S nr 31 (1996-97) og vedtak i Stortinget 14. november 1996. Virksomheten til NSB BA reguleres i lov av 22. november 1996 nr 66 om statens jernbanetrafikkselskap.

Selskapets formål er å drive gods- og persontrafikk på jernbane. I tillegg kan selskapet drive beslektet virksomhet som bygger opp under denne transporten. Selskapet skal utføre samfunnsplagte beredskapsoppgaver.

Konsernet består av morselskapet NSB BA og de heleide datterselskapene NSB Biltrafikk AS, NSB Reisebyrå AS, NSB Gardermobanen AS og Togservice AS. Samlet bokført verdi for aksjene er i NSB BAs balanse 191 mill kroner.

NSB BA har fått redusert rentekostnadene for 1997 med 164,1 mill kroner, jf St prp nr 15 (1997-98) og Innst S nr 57 (1997-98). Bakgrunnen er at NSB BA har valgt renteperioder på seks måneder. Renter for perioden 1. august til 31. desember 1997 blir betalt 31. januar 1998. Vedtaket får kun konsekvenser for statsregnskapet og ikke for NSB BAs regnskap, da rentekostnaden blir periodisert.

Konsernets innskuddskapital er på 1 350 mill kroner og reservefondet utgjør 1 372 mill kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1997 på 6 017 mill kroner. Offentlige kjøp av persontransporttjenester utgjorde 1 196 mill kroner, jf St prp nr 1 (1996-97) og Budsj Innst S nr 14 (1996-97). Selskapet har i 1997 mottatt 290 mill kroner i tilskudd til restrukturering, jf St prp nr 1 (1996-97), Budsj Innst S nr 14 (1996-97), St prp nr 2 (1996-97), St prp nr 4 (1996-97) og Ot prp nr 2 (1996-97). Gevinst ved salg av anleggsmidler var 186 mill kroner, av dette utgjorde gevinst på salg av aksjer i Narvesen ASA 125 mill kroner. Driftsresultatet for 1997 var på 328 mill kroner. Årsresultatet var på 149 mill kroner. Egenkapitalandelen var på 19 %. Det ble ikke utdelt utbytte.

Konsernet mottok i 1997 konsernbidrag på 27 mill kroner fra NSB Biltrafikk AS og 8 mill kroner fra NSB Reisebyrå AS. NSB Biltrafikk AS (konsernet) hadde et årsoverskudd på 24 mill kroner. NSB Reisebyrå AS' årsoverskudd var på 7,2 mill kroner. Konsernbidraget fra NSB Reisebyrå AS var så stort at det var nødvendig med overføringer fra disposisjonsfondet for å oppfylle bestemmelsene i aksjeloven om avsetning til reservefond.

I styrets årsberetning for 1997 blir det bemerket at det økonomiske resultatet er i tråd med de målsettingene som ble satt for omstillingsåret 1997. Det er likevel styrets vurdering at resultatet er for svakt i forhold til konsernets samlede omsetning, og at det i en tid med stadig mer skjerpet konkurranse må arbeides kontinuerlig med tiltak som sikrer større marginer.

Pr 31. desember 1997 var det 7 751 ansatte i NSB BA.

NSB Gardermobanen AS har en aksjekapital på kr 500 000. NSB Gardermobanen AS fikk i 1997 bevilget 1 690 mill kroner over statsbudsjettet. Pr 31. desember 1997 var anskaffelseskost oppført i NSB-konsernets regnskap med en verdi på 7 637 mill kroner. Alle utgifter vedrørende Gardermobanen aktive- res løpende fram til prosjektet er ferdig. Etter at årsoppgjøret for 1997 forelå, har det blant annet skjedd følgende viktige beslutninger, jf St prp nr 39 (1997-98) og Innst S nr 156 (1997-98):

- eventuelle underskudd i 1998 og 1999 gjøres opp mot en tilsvarende reduksjon av det eksisterende statlige lån
- betaling av renter på statens lån tilpasses selskapets likviditet
- banestrekningen Gardermoen-Eidsvoll overtas av Jernbaneverket

NSB BAs årsberetning og styreberetning for 1997 ble endelig behandlet i styremøte 15. april 1998. Selskapets og konsernets revisor har imidlertid i brev av 15. juni 1998 anbefalt at det for generalforsamlingen ble gitt en formell redegjørelse om vesentlige forhold inntruffet etter 15. april 1998 og som angår årsberetningen for 1997.

I styreberetningen ble usikkerheten rundt Rome- riksporten beskrevet uten at det var mulig å trekke noen endelige konklusjoner når det gjaldt verdsettelsen av de aktiverte kostnader. Etter at styreberetningen ble avgitt, har Norges Vassdrags- og Energiverk (NVE) i brev av 9. juni 1998 meddelt at konsesjonsvilkårene knyttet til vannbalansen i de berørte områdene i Østmarka ikke er oppfylt og har derfor gitt NSB Gardermobanen AS en frist til 31. desember 1999 for å oppfylle kravene. Det er derfor stor usikkerhet knyttet til hvor høye tettekostnadene vil bli og når tettingen kan være fullført. Det er også uklart hvilke inntektstap, på kort og lang sikt, NSB Gardermobanen AS og NSB BA vil bli påført ved utsettelsen. De økte utgifter til tetting vil medføre at de totale bokførte verdier vil overstige de 7,5 til 8,0 mrd kroner som er beskrevet i styrets beretning.

Den konkrete verdsettelsen av NSB Gardermobanen AS som finner sted etter første driftsår baseres på flere premisser. En av premisene går ut på at merkostnader utover om lag 8,3 mrd kroner bør dekkes av staten. Denne rammen er angitt som grense for hva NSB Gardermobanen AS vil kunne forrente basert på selskapets inntektsmål. Hvis utgiftene til videre tetting medfører at totalutgiften overstiger 8,3 milliarder kroner, vil merutgiftene i henhold til regnskapsloven § 21 (ny regnskapslov § 5-3) ikke kunne aktiviseres. I tillegg vil utsettelsen innebære inntektstap som kan påvirke verdsettelsen av selskapet.

Forholdet ble behandlet på den ordinære generalforsamling i NSB BA 29. juni 1998 under sak 1: Fastsetting av resultatregnskapet for 1997 og balanse pr 31. desember 1997 for NSB BA og konsernet. Følgende ble protokollert:

«Statsråden bemerket at når det gjelder den økonomiske usikkerhetens utsatt åpning av Romeriksporten har for NSB konsern, vises det til vedtak fattet ved stortingsbehandlingen av St prp nr 39/Innst S nr 156 (1997-98) om NSB Gardermobanen AS' økonomi, der det heter: "Stortinget samtykker i at: Samferdselsdepartementet kan tillate at eventuelle regnskapsmessige underskudd i NSB Gardermobanen AS i 1998 og 1999 dekkes ved tilsvarende reduksjon av statens lån til selskapet."»

Revisor for NSB Gardermobanen AS har i sin revisjonsberetning av 31. mars 1998 tatt forbehold om at det kan vise seg nødvendig å foreta nedskrivning av de aktiverte kostnadene. Begrunnelsen er etter revisors mening at det er betydelig usikkerhet forbundet med den framtidige verdien av de regnskapsførte kostnadene i NSB Gardermobanen AS. Ved at Stortinget fattet ovennevnte vedtak, vil spørsmålet om nedskrivninger bli vurdert i senere perioder.

Postbanken BA

Etableringen av Postbanken har skjedd gjennom omdanningen av den tidligere Postsparebanken til Norges Postbank og deretter ved en sammenslåing av Norges Postbank og Postgiro med virkning fra 1. januar 1995.

Ved omdanningen av Postverket 1. desember 1996 til Posten Norge BA utøves eiermyndigheten av staten ved Samferdselsesdepartementet. Postbankens virksomhet er regulert ved lov av 5. juni 1992 nr 51 med senere endringer. Banken har plikt og enerett til å tilby sine grunntjenester gjennom hele postnettet som eies av Posten Norge BA.

Postbankens konsernregnskap omfatter morbanken og de heleide datterselskapene Postbanken Verdipapirfond AS og Postbanken Eiendomsmegling AS. Verdipapirfondsselskapet ble etablert i 1995 hvor AMS-satsingen i stor grad har vært en suksess. Eiendomsmeglingsselskapet ble etablert i november 1997 for å få bedre kontakt med boliglånmarkedet.

Pr 31. desember 1997 var bankens egenkapital 3,8 mrd kroner som utgjorde 5,6 % av forvaltningskapitalen på 67,7 mrd kroner. Kun 32,6 mrd kroner er utlånt til kunder, mens 29 mrd kroner er plassert i sertifikater, obligasjoner og andre rentebærende papirer. Porteføljefordelingen medfører at banken er sårbar.

Banken har beregnet et mulig kurstap på de norske verdipapirene på henimot 300 mill kroner for hvert prosentpoeng renten stiger. Banken arbeider aktivt med å øke utlånenes andel av forvaltningskapitalen. På personmarkedet er utlånene økt ca 20 % i 1997.

Netto rente- og kredittprovisjonsinntekter utgjorde 2,28 mrd kroner mot 2,35 mrd kroner året før. Andre driftsinntekter utgjorde 1,18 mrd kroner mot 1,28 mrd kroner året før. Driftskostnadene sank fra

3,15 mrd kroner i 1996 til 2,97 mrd kroner i 1997. Bankens innskuddsportefølje har økt fra 56,6 til 57,5 mrd kroner.

På grunn av fortsatt rentenedgang i begynnelsen av 1997 fikk banken en kursgevinst på verdipapirplasseringene. Kursgevinsten utgjør en betydelig del av overskuddet på 350 mill kroner, hvorav 220 mill kroner ble betalt i utbytte til staten.

I 1997 ble bemanningen redusert med 166 årsverk. Ved utgangene av året hadde banken 1 664 ansatte.

Posten Norge BA

Forvaltningsbedriften Postverket ble omdannet til særlovsselskapet Posten Norge BA med virkning fra 1. desember 1996, jf St prp nr 2 (1996-97) Om endret tilknytningsform for Postverket og NSB Trafikkdelen m m, Innst S nr 31 (1996-97) og Stortingets vedtak av 14. november 1996. Posten Norge BA er organisert etter lov av 22. november 1996 om statens postselskap.

Posten Norge BA har til formål å drive postvirksomhet og annen virksomhet som har sammenheng med dette. Posten Norge skal også utføre samfunnsplagte oppgaver og videre tilby Postbankens grunntjenester i hele postnettet. Postverkets eierskap til Postbanken ble overført til Samferdselsesdepartementet i forbindelse med omdannelsen til Posten Norge BA.

Selskapet er et konsern bestående av morselskapet Posten Norge BA og de tre heleide datterselskapene Posten SDS AS (tidligere Statens Datasentral), Billettsservice AS og Forbrukerkontakt AS (kjøpt fra Orkla i oktober 1997). Posten SDS har igjen åtte datterselskaper hvorav fem er heleide. Konsernets bokførte verdi ved utgangen av 1997 var 8,4 mrd kroner mot 7,7 mrd kroner året før.

Selskapets egenkapital er 2 mrd kroner. Dette utgjør en egenkapitalandel på 24,2 %. I tillegg har staten gitt et ansvarlig lån på 0,4 mrd kroner.

Etableringen av ny forretnings- og styringsstruktur vil ikke innebære noen vesentlig endring i antall årsverk, men endrede arbeidsoppgaver for ca 2 700 ansatte. Omleggingen innebærer at divisjonene får egne markeds, salgs- og resultatansvar. I forbindelse med omstruktureringen er det igangsatt en rekke rasjonaliseringsprosjekter.

Postens markeder er i betydelig endring. Den viktigste faktoren er den økende bruken av informasjonsteknologi. Tradisjonelle fysiske produkter møter i økende grad konkurranse fra elektroniske produkter. Samtidig forventes det en betydelig vekst i markedene for Postens produkter når det gjelder lett-gods, elektroniske tjenester og direkte reklame.

Konkurransen i Postens markeder skjerpes. Statlige postselskaper går i økende grad inn i hverandres nasjonale markeder. Samtidig utsettes Posten for økende konkurranse fra store internasjonale aktører

som gjerne har spesialavtaler med statlige postsekskaper. For eksempel går en del av norsk post til utlandet via disse aktørene.

Selskapets omsetning i 1997 ble 11 240 mill kroner som ga et underskudd på 54 mill kroner. En vesentlig årsak til underskuddet var bl a en ekstraordinær innbetaling på 390 mill kroner til Statens Pensjonskasse, pga utvidelsen av AFP-pensjonsordningen. Staten har i 1997 tilført selskapet 300 mill kroner i ny kapital. Det er ikke utbetalt utbytte.

Ved utgangen av 1997 hadde konsernet 30 910 ansatte, hvorav 10 800 var deltidsansatte. Det ble utført 27 000 årsverk i 1997.

Selskaper under forvaltningsbedriften Luftfartsverket:

Nordic Aviation Resources AS

Nordic Aviation Resources AS ble opprettet 1. mars 1993.

Selskapets formål er å yte varer og tjenester innen luftfartssektoren i inn- og utland, drive fly- og skolevirksomhet samt virksomhet som hører naturlig hertil.

Nordic Aviation Resources AS overtok 1. mai 1997 det tidligere Kompetansesenteret for sivil luftfart på Torp fra Luftfartsverket. Selskapet har i 1997 gjennomført prosjekter i Polen og Estland. Avdelingen på Torp har tilbudt Computer Based Training i forbindelse med utdanning av flygere. Videre har selskapet i 1997 utarbeidet søknad til Aircraft Operator Certificate i henhold til JAR (felles europeiske luftfartsbestemmelser). Bakgrunnen for dette er overtakelsen av driften av Luftfartsverkets kontrollfly.

Selskapets aksjekapital ble i 1997 utvidet fra 3 mill kroner til 6,45 mill kroner. Utvidelsen må sees i sammenheng med overtakelsen av virksomheten på Torp.

Selskapets driftsinntekter var i 1997 på 8,3 mill kroner mot 6,3 mill kroner i 1996. Årets negative resultat på 0,39 mill kroner, mot 0,1 mill kroner i 1996, forklares av styret i årsberetningen med overtakelsen av kompetansesenteret på Torp. Styret forventer driftsunderskudd i de tre kommende driftsårene etter overtakelsen. Det er ikke utbetalt utbytte. Egenkapitalandelen var pr 31. desember 1997 på 62 %.

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet sju fast ansatte og en person på engasjement i Tallin.

Oslo Lufthavn AS

Oslo Lufthavn AS ble stiftet 13. november 1992, som en følge av Stortingets vedtak av 8. oktober 1992 om bygging av hovedflyplass på Gardermoen,

jf St prp nr 90 (1991-92) Utbygging av hovedflyplass for Oslo-området på Gardermoen med tilhørende tilbringersystem og konsekvenser for Forsvaret, og Innst S nr 1 (1992-93).

Selskapets formål er å bygge ut, eie og drive hovedflyplass ved Gardermoen og å delta i andre selskaper av lignende art som naturlig er knyttet til virksomheten ved en slik hovedflyplass. Ved utgangen av året var 89 % av utbyggingen gjennomført. Prosjektets ferdigstillellesdato forventes å kunne nå som planlagt.

Luftfartsverket eier samtlige aksjer i Oslo Lufthavn AS. Aksjekapitalen er på 210 mill kroner og ansvarlig lån fra Luftfartsverket utgjør 400 mill kroner. Oslo Lufthavn AS opprettet i 1996 det heleide datterselskapet OSL Flyplasshotellet AS. Datterselskapet skal bygge og eie flyplasshotellet nær ekspedisjonsbygget.

Investeringsanslaget for Oslo Lufthavn AS er på 10 522 mill 1997-kroner. Investering i pir B vil først finne sted etter 1998, jf St prp nr 1 (1995-96). I tillegg kommer renter på lån fra staten. Grunnerverv fra private og erstatninger til Forsvaret er ikke medregnet i dette anslaget. Ved Stortingets behandling av Innst S nr 167, jf St prp nr 37 (1996-97) Om ein del løyvingsendringar mv for 1997 på Samferdselsdepartementets område, fikk Oslo Lufthavn AS økt investeringsrammen med 320 mill kroner til gjennomføring av kommersielt lønnsomme prosjekter. I Innst S nr 21 (1997-98) ble den totale lånerammen for 1997 redusert med 600 mill kroner. Lånebehovet for 1998 økte dermed med 600 mill kroner.

De samlede påløpte kostnadene for Oslo Lufthavn AS var ved utgangen av 1997 på 7 687 mill 1997-kroner mot budsjettet 7 816 mill kroner. Langsiktige lån fra staten utgjør 7 200 mill kroner inkludert renter. Selskapet hadde pr 31. desember 1997 inngått alle utbyggingskontraktene.

I det alt vesentlige aktiveres alle kostnader i utbyggingsfasen under posten «Anlegg under utførelse». Årets underskudd på 141 mill kroner skyldes at resultatregnskapet er belastet med kostnader som ikke er direkte relatert til utbyggingen av flyplassen. Underskuddet overføres i ny regning.

Selskapets aksjekapital er regnskapsmessig å anse som tapt som følge av framførbare underskudd. Styret viser i årsberetningen til at eierne pr 31. desember 1997 har innbetalt 400 mill kroner som ansvarlig lån. Videre ble det i februar 1998 innbetalt 250 mill kroner som ansvarlig lånekapital, ytterligere 250 mill kroner vil bli tilført selskapet senere i 1998. Det er en forutsetning at selskapets aksjekapital og ansvarlige lånekapital ved utgangen av 1999 skal være på om lag 3 mrd 1992-kroner.

Pr 31. desember 1997 hadde selskapet 615 ansatte, mot 230 ved forrige årsskifte.

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS ble stiftet 30. oktober 1986, jf St prp nr 89 (1985-86) Om endringer på statsbudsjettet 1986 og Innst S nr 256 (1985-86).

Selskapets formål er å tilrettelegge, finansiere, eie og drive parkeringshus og -anlegg ved Luftfartsverkets lufthavner.

Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS fester tomter av Luftfartsverket. Parkeringsanleggene finansieres ved låneopptak i det private markedet. Luftfartsverket leier anleggene av Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS. Leien dekker selskapets fradagsberettigede driftskostnader. Avdrag på lån finansieres ved at Luftfartsverket kjøper andeler i takt med lånets avvikling.

Luftfartsverket forpakter bort driften av anleggene på lufthavnene Fornebu, Sola, Værnes, Flesland og Bodø til private selskaper. Den daglige driften ved de resterende parkeringsanleggene blir ivarettatt av Luftfartsverkets regioner.

Luftfartsverket kjøpte i 1997 den siste andelen av selskapets parkeringshus på Fornebu. Det ble i 1997 inngått avtale med Oslo Lufthavn AS om bygging av parkeringshus for de ansatte ved hovedflyplassen på Gardermoen. Dette er kostnadsberegnet til 150 mill kroner.

Selskapets aksjekapital er på 100 000 kroner. Hele egenkapitalen må pr 31. desember 1997 anses å være tapt. Selskapet har et udekket tap på 11,6 mill kroner. Aksjekapitalen har vært ansett som tapt siden 1987. Styret har imidlertid ikke funnet grunn til å iverksette ekstraordinære tiltak, da framtidig inntjening i henhold til eksisterende avtaler om leie og kjøp gjør selskapets finansielle situasjon betryggende. Samferdselsdepartementet understreker i brev av 10. oktober 1997 at kapitalsituasjonen i selskapet ikke er i strid med bestemmelsene i aksjeloven, og at det således ikke foreligger fare for tap for selskapets kreditorer.

Driftsinntektene var i 1997 på 22,8 mill kroner mot 20,4 mill kroner i 1996. Årsresultatet på 9,5 mill kroner, mot 4,8 mill kroner i 1996, inkluderte en gevinst ved salg av eiendommer til Luftfartsverket på om lag 11,6 mill kroner. Det ble ikke utdelt utbytte. Overskuddet ble avregnet mot tidligere års akkumulerte underskudd. Pr 31. desember 1997 var det akkumulerte underskuddet 11,6 mill kroner. Egenkapitalandelen er negativ.

Selskapet har ikke administrerende direktør eller andre ansatte. Forretningsfører inntil 1. juli 1997 var et advokatfirma, deretter overtok Luftfartsverket.

2.13 SOSIAL- OG HELSEDEPARTEMENTET

- *Norsk Medisinaldepot AS*
- *Medinnova SF*
- *A/S Vinmonopolet*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen har tatt opp prinsipielle spørsmål:

Medinnova SF

Medisinsk Innovasjon Rikshospitalet (Medinnova) ble etablert i 1986 etter lov om visse statsbedrifter m m av 25. juni 1965. Fra 1. januar 1993 er virksomheten videreført gjennom statsforetaket Medinnova SF.

Foretakets formål er å bidra til økt utnyttelse av Rikshospitalets kapasitet innen forskning og utredning, herunder å skaffe økte forskningsmidler til hospitalet. For å kunne oppfylle formålet skal foretaket bl a markedsføre og formidle laboratorietjenester samt leie ut Rikshospitalets utstyr til næringslivet og andre brukere. Foretaket skal videre være et ressurs- og kontaktorgan for ideutvikling, patentering og produktutvikling for fagpersonell ved Rikshospitalet.

Medinnova SF har en innskuddskapital på 450 000 kroner.

Medinnova SF hadde i 1997 driftsinntekter på 67 mill kroner, en økning på 6,5 mill kroner fra året før. Selskapet hadde i 1997 et underskudd på 10,1 mill kroner mot et overskudd året før på 1,5 mill kroner. Resultatet fremkommer etter at styret i Medinnova har besluttet å avsette 2,6 mill kroner for tildeling av forskningsmidler i 1998. I regnskapet for 1997 er det ført 11,1 mill kroner i tap og avsetninger vedrørende prosjekter. Styret i Medinnova anfører i sin beretning for 1997 at «[---] Det alt vesentlige av de beløp som tapsføres har som motpost at tilsvarende beløp har tilflytt Rikshospitalets forskningsmiljø. For så vidt skyldes derfor det meste av tapet forhold som er i overensstemmelse med selskapets formål.» Pr 31. desember 1997 utgjør foretakets egenkapitalandel 12,3 % mot 23 % ved utgangen av 1996. Selskapets administrasjon har i 1997 bestått av 10 personer.

Til orientering:

Internkontroll mv

I Dokument nr 3:4 (1996-97) orienterte Riksrevisjonen om at den hadde tatt opp enkelte forhold vedrørende internkontrollen i foretaket.

I Dokument nr 3:4 (1997-98) orienterte Riksrevisjonen om at ekstern revisor i revisjonsberetningen for 1996 henledet oppmerksomheten til punkt 2 og 5 i styrets årsberetning. Styret opplyste her bl a at den veksten foretaket hadde vært igjennom, hadde medført at det hadde oppstått svakheter i prosjektoppfølgning og prosjektkontroll. Videre opplyste de at svakheter ved foretakets økonomisystem, sykefravær og utskifting av medarbeidere i administrasjonen hadde ført til at kontrollrutinene og prosjektoppfølgningen ikke hadde fungert tilfredsstillende.

I statsrådets beretning ble det også vist til styrets beretning hvor det framgikk at foretaket på bak-

grunn av ovennevnte situasjon hadde startet en administrativ gjennomgang høsten 1996, som ville prege hele 1997.

Den 2. juli 1998 ble det avholdt ekstraordinært foretaksmøte i Medinnova SF. Av protokollen fra møtet framgår det at statsråden gav følgende instruks:

«[---] Styreformannen har i møte med Helseministeren 22.06.98 gitt en muntlig redegjørelse for de betydelige økonomiske tap som bedriften synes å ha pådratt seg i perioden 1993/94 – 1997. Disse forholdene var blitt avdekket i løpet av 1998. Departementet har notert seg at den økonomiske og regnskapsmessige situasjonen for Medinnova etter styrets oppfatning framstod samlet såpass uavklart at det ikke var mulig å fremlegge et tilfredsstillende regnskap og avholde foretaksmøte innenfor de foreskrevne frister.

Departementet viser til styrets plikt til å fremlegge årsregnskap til behandling i foretaksmøte innen et halvt år etter regnskapets utløp:

1. *Med utgangspunkt i at lovens frist er oversittet forutsetter departementet at styret snarest mulig og senest innen 01.10.98 fremlegger årsregnskapet til behandling i foretaksmøte.*
2. *Departementet ber videre om at det innen samme dato utarbeides en rapport som gir:*
  - a) *en fullstendig avklaring av den økonomiske situasjonen*
  - b) *avklaring av ansvarsforholdene i saken*
  - c) *tiltak for å rette opp situasjonen, herunder spesielt vurdere potensialet ved ytterligere innsats i forhold til utestående fordringer.»*

Styret har etter det ekstraordinære foretaksmøtet engasjert et revisjonsfirma til å forestå gjennomgang av foretaket.

Ordinært foretaksmøte i foretaket er først avholdt 16. oktober 1998. I møtet bemerket departementet blant annet:

«[---] Det heter i årsberetningen fra styret at SHD er holdt løpende orientert om situasjonen og de tiltak styret har iverksatt. For ordens skyld vil jeg presisere at departementet først ble informert i månedsskiftet mai/juni d.å. om at det var visse problemer med avleggelsen av regnskapet for Medinnova for 1997. Departementet forutsatte at foretaksmøte skulle avholdes etter planen. Departementet sendte ut innkallingen til ordinært foretaksmøte, datert den 10. juni d.å da en på dette tidspunktet ikke hadde mottatt informasjon som tilsa at regnskapet ikke var ferdig i tide. Etter denne dato ble departementet informert om at regnskapet ikke ville bli avlagt i tide til at ordinært foretaksmøte kunne avholdes innen utgangen av 6 måneders fristen og om årsakene til dette.»

Departementet forutsatte i møtet at fremtidige foretaksmøter kan gjennomføres i henhold til statsforetakslovens bestemmelser.

Av revisors beretning fremgår det at det er knyttet en viss usikkerhet til regnskapet. På forespørsel fra statsråden i foretaksmøtet bemerket revisor at regnskapet etter hans mening er forsvarlig i henhold til regnskapslovens krav, og at det ikke er funnet grunnlag for å mene at avsetningene er for små. Regnskapet for 1997 ble dermed fastsatt i overensstemmelse med styrets forslag.

Departementet konstaterte i foretaksmøtet at det oppdrag som var meddelt ved instruks i ekstraordinært foretaksmøte 2. juli 1998 ikke var fullført innen fristen.

De representanter i styret som var med på å framlegge regnskapet for 1996 har stilt sine plasser til disposisjon. Sosial- og helsedepartementet har valgt å la de to representantene som ble valgt inn på foretaksmøtet 16. juni 1997, fortsette den opprydding som nå er igangsatt sammen med fem nye styremedlemmer.

På foretaksmøtet den 16. oktober 1998 ble det nye styret gitt følgende instruks:

«[---] Styret for Medinnova pålegges å gjennomføre følgende:

- a) *En avklaring av årsaks/ansvarsforholdene i saken. Granskning av ansvarsforhold med hensyn til det forrige styret forutsettes utført av en uavhengig advokat.*
- b) *Tiltak for å rette opp situasjonen, herunder spesielt vurdere potensialet ved ytterligere innsats i forhold til utestående fordringer.*
- c) *Gjennomgang og vurdering av foretakets forpliktelser*
- d) *Gjennomgang og vurdering av foretakets krav, herunder nødvendig inndrivelse.*
- e) *Utarbeide ny økonomimodell med dokumentasjon av alle rutiner i en samlet økonomihåndbok.*
- f) *Utarbeide strategisk plan for foretaket.*

Foreløpig rapport som blant annet skal inneholde en realistisk plan for det videre arbeidet, skal foreligge innen 01.12.98.»

I foretaksmøtet ble det også valgt ny revisor i foretaket.

Statsråden opplyser i sin beretning at han vil ta endelig stilling til spørsmålet om granskning i medhold av foretaksloven § 44 når styrets samlede rapport foreligger.

Blant annet på bakgrunn av at Riksrevisjonen tidligere hadde tatt opp enkelte forhold vedrørende internkontrollen i foretaket, jf Dokument nr 3:4 (1996-97) og (1997-98), og opplysninger om at departementet den 22. juni 1998 i møte med styret for Medinnova fikk opplyst at det var problemer med regnskapsavleggelsen, ba Riksrevisjonen i brev til

Sosial- og helsedepartementet av 25. august 1998 om å få opplyst hvilke kontaktordninger eller oppfølgingsrutiner som er etablert i forholdet mellom departement og foretak, og hvordan disse etter departementets vurdering har fungert.

I svarbrev av 15. september 1998 opplyser departementet blant annet at det har vært kontakt i ulike sammenhenger mellom administrasjonen og departementet. Med utgangspunkt i de rammer statsforetaksloven stiller for kontakten mellom departement og foretak vurderer departementet den kontaktformen som har vært, som tilfredsstillende. Videre opplyses det at departementet ikke har utarbeidet særskilte retningslinjer i henhold til økonomireglementets § 22. I statsrådets beretning framgår det at dette arbeidet vil bli prioritert.

Riksrevisjonen har merket seg statsrådets myndighetsutøvelse i ekstraordinært og ordinært foretaksmøte. Riksrevisjonen vil følge det videre arbeid og departementets oppfølging.

Riksrevisjonen har for øvrig ikke merknader til statsrådets forvaltning.

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:

Norsk Medisinaldepot AS

Norsk Medisinaldepot (NMD) ble opprettet ved særlov 27. februar 1953. Selskapet ble omdannet til statsaksjeselskap 1. januar 1993.

Selskapets formål er å drive handel med legemidler og gifter og andre varer, og virksomhet som står i forbindelse med dette, herunder å eie aksjer i andre selskaper.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet og det heleide datterselskapet as Apotekernes Fællesindkjøp.

Norsk Medisinaldepot AS har en aksjekapital på 200 mill kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 1997 på 5 039 mill kroner mot 4 850 mill kroner året før. Driftsinntektene til morselskapet utgjorde 4 809 mill kroner i 1997 mot 4 180 mill kroner i 1996. Årsresultatet i 1997 for konsernet var et overskudd på 20,9 mill kroner, og for morselskapet et overskudd på 45,3 mill kroner. Årsresultatet for 1996 var et underskudd for konsernet på 29,6 mill kroner og for morselskapet på 5,3 mill kroner. Pr 31. desember 1997 var konsernets egenkapitalandel på 33 % mot 39,5 % i 1996.

I St prp nr 1 (1997-98) la departementet opp til at det skulle utbetales et utbytte på 25 mill kroner fra NMD for regnskapsåret 1997. I forbindelse med Stortingets behandling av statsbudsjettet for 1998, jf Budsj Innst S nr 1 (1997-98), ble det vedtatt et eks-

traordinært utbytte for 1997 på 150 mill kroner. I St prp nr 65 (1997-98) Omprioriteringer og tilleggsbevillinger på statsbudsjettet 1998, la Regjeringen til grunn at det ekstraordinære utbyttet skulle innbetales til staten innen utgangen av inneværende år. Dersom et delsalg av Norsk Medisinaldepot AS skjer før utgangen av 1998, skulle innbetalingen av utbytte skje samtidig med salget. Stortinget sluttet seg til dette, jf Innst S nr 252 (1997-98) og Stortingets vedtak av 19. juni 1998. Stortinget vedtok samtidig å gi Sosial- og helsedepartementet fullmakt til å selge inntil 66 % av statens andeler i Norsk Medisinaldepot AS.

Ved utgangen av 1997 hadde konsernet 585 fast ansatte, hvorav 515 var ansatt i morselskapet.

A/S Vinmonopolet

A/S Vinmonopolet ble etablert 30. november 1922.

A/S Vinmonopolet er organisert etter egen lov av 19. juni 1931 nr 18 om Aktieselskapet Vinmonopolet (vinmonopolloven). Statens eierskap til A/S Vinmonopolet utøves ikke som i aksjeselskaper ellers gjennom en generalforsamling, men av Kongen (departementet) direkte. Etter lovens § 6 utsteder Kongen en generell instruks for styret.

Etter vinmonopolloven § 3 skal selskapets virksomhet bestå i omsetning av alkoholholdige varer og av alkoholholdige festedrikker i den utstrekning som selskapet får rett til og på den måte som til enhver tid bestemmes.

A/S Vinmonopolet har en aksjekapital på 50 000 kroner.

Brutto salgsinntekter i 1997 inkludert særavgifter ble 5,6 mrd kroner, som er en økning på 9,4 % i forhold til året før. Årsresultatet ble på 92,6 mill kroner mot 77,5 mill kroner i 1996. Det er avsatt 27,8 mill kroner i overskuddsandel og utbytte til staten. Selskapets egenkapitalandel pr 31. desember 1997 utgjorde 23,1 % mot 18,9 % foregående år.

Sosial- og helsedepartementet har oppnevnt en egen nemnd «for prøving av A/S Vinmonopolets beslutninger om innkjøp mv». Retningslinjene for nemndas virksomhet er gitt i forskrift av 16. januar 1996. I 1997 mottok Vinmonopolet 27 klager og omgjorde sin beslutning i seks av disse. De øvrige 21 sakene ble oversendt nemnda. Nemnda behandlet åtte klagesaker i 1997 hvorav syv avgjørelser gikk i Vinmonopolets favør, og en i klagerens favør.

Ved utgangen av 1997 hadde bedriften 1 265 fast ansatte.

Etter vinmonopolloven § 14 er det Riksrevisjonens oppgave å desidere selskapets regnskap. A/S Vinmonopolets regnskap for 1997 ble godkjent uten merknader av Riksrevisjonen i brev av 9. juni 1998 til Sosial- og helsedepartementet.

2.14 UTENRIKSDEPARTEMENTET

– *NORFUND*

Virksomheter hvor Riksrevisjonen ikke har merknader til statsrådets forvaltning:***NORFUND***

Lov av 9. mai 1997 nr 26 om Statens investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland trådte i kraft 1. juni 1997. Fondet var operativt fra desember 1997.

I henhold til lovens § 1 har NORFUND til formål å medvirke med egenkapital og annen risikokapital, samt yte lån og stille garantier til utvikling av bærekraftig næringsvirksomhet i utviklingsland. Hensikten er å etablere levedyktig, lønnsom virksomhet som ellers ikke ville bli igangsatt som følge av høy risiko.

Utenriksdepartementet har utarbeidet «Instruks for NORFUND» med hjemmel i lovens § 8.

Fondet er i 1997 tilført 50 mill kroner fra bi-standsbudsjettets kapittel 182, jf Stortingets behandling av St prp nr 17 (1996-97) Om endringer på statsbudsjettet for 1996 og Innst S nr 85 (1996-97). I tråd med instruksens § 9 er det foretatt en tapsavsetning på 25 % eller 12,5 mill kroner av den tilførte kapital.

NORFUND hadde ikke driftsinntekter i 1997. Driftsresultatet viste et underskudd på 0,4 mill kroner. Som en følge av finansinntekter på den innskutte kapital ble årsresultatet for 1997 på 1,4 mill kroner, som er tilført selskapskapitalen i et overskuddsfond.

Ved utgangen av 1997 hadde selskapet kun ansatt daglig leder.

Vedtatt i Riksrevisjonens møte 21. oktober 1998

Bjarne Mørk-Eidem

Eivind Eckbo

Tore Haugen

Helga Haugen

Brit Hoel

Kirsten Astrup

Vedlegg 3.1**Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov**

Instruksen vedtatt av Stortinget 27. mai 1977.

§ 1.

I henhold til instruks skal Riksrevisjonen føre kontroll med Statsrådets (departementets) myndighetsutøvelse i saker som gjelder

1. statsbedrifter organisert etter lov 25. juni 1965 nr. 3.
2. statens interesser i aksjeselskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 prosent eller mer av stemmene, eller hvor staten ellers på grunn av aksjeeie eller ved statlig kontroll av selskapsinteresser har en dominerende innflytelse.
3. AS Den Norske Industribank, jf. lov 25. mars 1977 nr. 14.
4. Den Norske Stats Husbank, jf. lov 1. mars 1946 nr. 3.
5. Studentsamskipnader, jf. lov 23. april 1948 nr. 1.
6. Norges Kommunalbank, jf. lov 15. juli 1949 nr. 1.
7. Statens Landbruksbank, jf. lov 5. februar 1965 nr. 2.
8. Statens lånekasse for utdanning, jf. lov 19. juni 1969 nr. 49.
9. Statens Fiskarbank, jf. lov 28. april 1972 nr. 22.

§ 2.

Innen 14 dager etter at årsregnskapet er fastsatt og kjent i departementet skal vedkommende statsråd særskilt for hver enkelt foretak oversende til Riksrevisjonen

1. foretakets årsoppgjør og eventuelt konsernopp-gjør
2. årsberetning eller årsrapport, samt de uttalelser o.l. som vedkommende lov krever avgitt fra revisor, representantskap eller lignende organ
3. utskrift av bedriftsforsamlingens og generalforsamlingens protokoll for så vidt gjelder foretak som er nevnt i § 1 pkt. 1 og 2
4. beretning fra vedkommende statsråd om departementets myndighetsutøvelse i det forløpne år i saker som gjelder foretaket.

§ 3.

Riksrevisjonen kan kreve at den løpende får tilsendt utskrift av styrets, rådets, representantskapets, bedriftsforsamlingens og generalforsamlingens protokoll, og at den blir underrettet på forhånd om møter i kontrollutvalg o.l.

§ 4.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 2 nevnte dokumenter til Stortinget med Riksrevisjonens mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 5.

Denne instruks trer i kraft straks. Samtidig oppheves instruks fastsatt av Stortinget 20. januar 1967.

Vedlegg 3.2**Instruks for Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991**

Instruksen vedtatt av Stortinget 10. mars 1992.

§ 1.

Denne instruks, fastsatt i medhold av lov om statsforetak av 30. august 1991, § 45, gjelder Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter denne lov, samt heleide datterselskap av slikt foretak.

§ 2.

Riksrevisjonen kan kreve enhver opplysning den finner nødvendig for sin kontroll, såvel fra vedkommende departement som direkte fra foretaket og dets valgte revisor.

Riksrevisjonen kan selv foreta undersøkelser i, eller i tilknytning til, foretaket og dets virksomhet.

§ 3.

Riksrevisjonen skal varsles om og ha rett til å være til stede i foretaksmøte og i møter i bedriftsforsamlingen og eventuelt i andre kontrollerende selskapsorganer som måtte bli opprettet.

I denne forbindelse skal Riksrevisjonen tilstilles alle relevante saksdokumenter og skal i møter ha rett til å uttale seg.

§ 4.

Riksrevisjonen skal løpende rutinemessig tilsendes fullstendig utskrift av møteprotokoller for samtlige styrende og kontrollerende organer i foretaket. Likeledes skal Riksrevisjonen tilstilles gjenpart av kor-

respondanse, herunder rapporter og notater, mellom foretaket og vedkommende departement i saker vedrørende foretaket.

§ 5.

Innen en måned etter at årsregnskapet er fastsatt og framlagt i departementet, skal vedkommende statsråd, særskilt for hvert enkelt foretak, oversende til Riksrevisjonen:

1. Foretakets årsregnskap og eventuelt konsernregnskap, med revisors beretning.
2. Styrets årsberetning.
3. Protokoller/referater fra møter i foretakets styrende og kontrollerende organer vedrørende behandlingen og fastsettelsen av foretakets årsoppgjør.
4. Beretning om statsrådets (departementets/Regjeringens) utøvelse av eierfunksjon i det forløpne år i saker som gjelder foretaket og heleide datterselskaper.

§ 6.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 5 nevnte dokumenter til Stortinget sammen med sine mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 7.

Denne instruks gjøres gjeldende fra 1. januar 1992.

Vedlegg 3.3**Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank**

Instruksen vedtatt av Stortinget 10. april 1987

Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank fastsatt i medhold av lov av 24. mai 1985 om Norges Bank og pengevesenet:

§ 1.

I henhold til lov om Norges Bank og pengevesenet av 24. mai 1985 nr. 28, § 2, siste ledd, og etter retningslinjer fastsatt i denne instruks, skal Riksrevisjonen føre kontroll med statsrådets (departementets og regjeringens) myndighetsutøvelse i saker vedrørende Norges Bank.

§ 2.

Som ledd i denne kontroll skal statsråden, snarest mulig etter at Norges Banks årsregnskap og årsberetning er mottatt i departementet, oversende til Riksrevisjonen:

1. Bankens årsregnskap, fastsatt av representantskapet, med revisjonens beretning
2. Hovedstyrets årsberetning
3. Representantskapets uttalelse om hovedstyrets protokoller og eventuelt om andre forhold vedrø-

rende banken

4. Statsrådets beretning vedrørende departementets og regjeringens myndighetsutøvelse i saker som gjelder Norges Bank.

§ 3.

Riksrevisjonen skal gjennom året løpende tilsende kopier av hovedstyrets og representantskapets møteprotokoller.

§ 4.

Riksrevisjonen har rett til å kreve de opplysninger den finner nødvendig for sin kontroll, så vel fra vedkommende departement som fra banken og dens revisjon.

§ 5.

Riksrevisjonen sender et eksemplar av de i § 2 nevnte dokumenter til Stortinget sammen med sine mulige bemerkninger om resultatet av kontrollen.

§ 6.

Denne instruks trer i kraft 1. januar 1987.

NØKKELTALL FOR HELEIDE AKSJESELSKAPER, SELSKAPER MED BEGRENSET ANSVAR OG STATSFORETAK FOR REGNSKAPSÅRET 1997

Selskap ¹ - alle beløp i 1 000 kroner	Dep	Tot. innt.	Årsresultat	Aksjekapital	Utbytte	EK	EK-andel	Ansatte
Heleide aksjeselskaper:								
Arcus AS	NHD	1 244 605	27 802	203 000	–	471 076	35,0 %	716
Bjørnøen AS	NHD	39	-48	4 000	–	3 984	99,8 %	0
Den Norske Stats Oljeselskap AS ²	OED	124 785 000	3 742 000	4 940 000	2 940 000	34 984 000	28,8 %	17 177
Drevsjø Trelast AS	LD	30 546	-5 042	18 000	–	5 820	27,1 %	19
Kings Bay Kull Comp. AS	NHD	26 247	2 714	2 000	–	4 755	19,1 %	18
Kongsberg Våpenfabrikk AS ³	NHD	–	-134	597 000	–	4 633	92,3 %	0
Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS	SD	22 844	9 597	100	–	-11 592	-5,6 %	0
Nordic Aviation Resources AS	SD	8 331	-399	6 450	–	7 516	61,9 %	7
Norsk Eiendomsinformasjon AS	JD	53 652	7 183	6 000	10 000	36 521	59,9 %	14
Norsk Medisinaldepot AS	SHD	5 038 660	20 947	200 000	175 000	577 267	33,0 %	585
Norsk Synkrotronforskning AS	KUF	1 001	-91	50	–	88	89,8 %	0
NRK AS ²	KD	2 635 804	-145 872	1 000 000	–	1 470 861	58,4 %	3370
Olivin AS	NHD	634 055	47 569	48 000	16 500	351 087	55,3 %	487
Oslo Lufthavn AS	SD	–	-140 700	210 000	–	-83 360	-1,0 %	615
Rehabil AS ²	AAD	40 705	1 598	210	–	-101	-2,0 %	22
Sem Gjestegård AS	KUF	12 129	904	3 000	–	4 354	69,2 %	16
Statens Skogplanteskoler AS ²	LD	18 255	1 456	900	900	42 083	75,5 %	33
Statkorn Holding AS	LD	3 403 651	50 989	500 000	37 697	957 704	42,4 %	574
Statsbygg Invest AS	AAD	7 506	60	200	–	252	0,2 %	0
Store Norske Spitsbergen Kulkomp. AS	NHD	132 230	-4 784	14 400	–	36 073	56,8 %	233
Sulitjelma Bergverk AS	NHD	8	-434	20 050	–	49	33,6 %	1
Svalbard Samfunnsdrift AS	NHD	67 283	-697	10 000	–	13 511	19,2 %	142
Telenor AS	SD	25 518 000	1 200 000	7 200 000	570 000	15 026 000	44,7 %	20 848
Uninett AS ⁴	KUF	8 673	351	3 000	–	26 831	61,6 %	14
Veso AS	LD	139 388	-6 499	5 000	–	51 085	55,1 %	26
Totalt		163 828 612	4 808 470	14 991 360	3 750 097	53 980 497		44 917

Selskap ¹	Dep	Tot. innt.	Årsresultat	Aksjekapital	Utbytte	EK	EK-andel ⁶⁾	Ansatte
Selskaper med begrenset ansvar (BA)								
Norges Statsbaner BA	SD	6 017 000	149 000	1 350 000	–	2 954 000	19,1 %	9 693
Posten Norge BA	SD	11 240 000	-54 000	1 515 000	–	2 027 000	24,2 %	30 910
Postbanken BA ⁵	SD	–	–	–	–	–		
Totalt		17 257 000	95 000	2 865 000	–	4 981 000		40 603
Statsforetak (SF)								
Medinnova SF	SHD	66 957	-10 058	450	–	18 597	12,3 %	10
SIVA SF	KRD	116 214	1 309	124 500	–	135 881	10,9 %	28
Statkraft SF	OED	6 297 000	906 000	15 400 000	–	15 385 000	39,7 %	1 400
Statnett SF	OED	6 426 000	362 000	2 700 000	196 000	3 735 000	35,0 %	913
Statskog SF	LD	251 399	11 858	88 500	7 500	180 150	59,6 %	342
Statens kantiner SF	FD	338 079	4 083	30 000	–	34 083	18,5 %	693
Totalt		13 157 570	1 271 109	18 313 450	203 500	19 454 628		2 693
Andre:								
A/S Vinmonopolet	SHD	5 605 200	92 600	50	27 800	235 200	23,1 %	1 265
NORFUND	UD	–	1 438	–	–	51 438	98,9 %	1
Totalt for AS, BA og SF		199 848 382	6 267 179	36 169 860	3 981 397	78 651 325		89 478

¹⁾ For konsern er konserntallene oppgitt. Flere av selskapene mottar også tilskudd.

²⁾ Tallet i kolonnen for ansatte gjelder årsverk.

³⁾ Gjelder perioden 1.1–31.08.

⁴⁾ Netto driftsinntekter.

⁵⁾ Tallene er oppført i vedlegg 3.5.

⁶⁾ Egenkapital · 100/Totalkapital

Vedlegg 3.5

NØKKELTALL FOR BANKER/UTLÅNSVIRKSOMHETER OPPRETTET VED SÆRLOV FOR REGNSKAPSÅRET 1997

Virksomhet ¹ - alle beløp i 1 000 kroner	Dep	Renteinnt.	Rentekost.	Rentestøtte	Adm.kost.	Årsres.	Forv.kap.	Ord.utlån	Grunnfond	Utbytte	Ansatte
Husbanken	KRD	3 336 641	3 413 124	76 483	199 128	0	79 689 655	77 745 379	20 000	0	340
Kommunalbanken	KRD	1 559 525	1 457 447	0	27 805	43 213	34 722 979	26 596 124	2 350 000	16 000	31
Landbruksbanken	LD	208 637	204 017	517	48 703	0	5 333 758	4 416 938	800 000	0	107
Norges Bank	FIN	13 980 618	11 049 436	0	912 671	14 060 922	317 967 000	0	0	3 810 984	1 154
Postbanken BA ²	SD	3 457 000	1 177 000	0	2 972 000	350 000	67 730 000	34 781 000	2 100 000	220 000	1 664
SND	NHD	752 522	536 004	8 570	236 268	252 358	15 906 167	10 400 476	629 788	32 300	396
Statens lånekasse	KUF	2 252 451	4 435 834	2 279 862	179 746	8 680	58 013 617	55 002 668	1 308 000	0	301
Totalt		25 547 394	22 272 862	2 365 432	4 576 321	14 715 173	579 363 176	208 942 585	7 207 788	4 079 284	3 993

¹⁾ For konsern er konserntallene oppgitt.

²⁾ I tillegg til renteinntekter kommer andre driftsinntekter på 1 182 mill. kroner. I tillegg til ordinære utlån kommer andre plasseringer på 30 719 mill kroner.

Vedlegg 3.6

1998-99

NØKKELTALL FOR DELEIDE AKSJESELSKAPER FOR REGNSKAPSÅRET 1997

(gjelder selskaper hvor Riksrevisjonen har opprettet kontroll)

Selskap ¹ - alle beløp i 1 000 kroner	Dep	Eierandel	Tot. innt.	Årsresultat	Aksjekapital	Andel stat	Utbytte	Andel stat	EK	EK-andel ⁶⁾	Ansatte
Deleide aksjeselskaper:											
Akvaforsk AS	KUF	86,3 %	44 984	1 489	8 500	7 336	0	0	19 161	41,3 %	81
Chr. Michelsen Research AS	KUF	50 %	76 738	22 498	28 000	14 000	0	0	67 522	54,9 %	116
Den Nationale Scene AS	KD	66,7 %	70 285	354	51	34	0	0	655	7,4 %	147
Den norske Bank ASA ²	FIN	52,2 %	7 590 000	2 590 000	6 405 000	3 343 410	1 121 000	585 162	15 057 000	6,6 %	6 509
Den Norske Opera AS	KD	90 %	194 826	2 535	50	45	0	0	-931	-3,4 %	405
Forskningsparken AS	KUF	56 %	38 875	356	3 525	1 974	0	0	21 234	25,8 %	26
Forskningsparken i Ås AS	KUF	54,1 %	40 810	157	7 490	3 970	0	0	9 024	48,6 %	33
Industritjeneste AS	JD	53,4 %	31 952	-709	680	363	0	0	5 290	41,4 %	65
Instrumenttjenesten AS	KUF	90 %	16 775	1 982	1 000	900	0	0	9 829	76,9 %	25
Kongsberg Gruppen ASA	NHD	51,3 %	3 674 000	73 000	120 000	61 536	24 000	12 307	740 000	21,4 %	3 260
Kreditkassen ASA ²	FIN	51 %	5 371 000	2 209 000	3 860 000	1 968 600	661 000	337 110	10 838 000	5,9 %	4 437
Nationaltheatret AS	KD	66,7 %	115 858	296	195	130	0	0	-2 296	-9,5 %	205
Norsas AS	MD	51 %	25 117	-230	1 020	520	0	0	9 532	76,1 %	28
Norsk Avfallshandtering AS	MD	56,5 %	70 874	2 021	131 410	74 247	0	0	116 550	37,3 %	54
Norsk Film AS	KD	77,6 %	66 905	4 267	18 300	14 201	0	0	46 473	45,8 %	54
Norsk Hydro ASA	NHD	51 %	96 169 000	4 734 000	4 581 000	2 336 310	1 718 000	876 180	39 843 000	38,2 %	38 271
Norsk Jetmotor AS	NHD	33,3 %	525 957	16 413	112 500	37 496	7 000	2 333	137 506	21,3 %	460
Norsk Vekst ASA ³	NHD	19,7 %	390 481	280 084	600 000	118 200	277 205	54 609	720 000	64,1 %	10
NORUT-GRUPPEN AS ⁴	KUF	66,7 %	87 236	541	18 000	12 006	0	0	28 828	43,3 %	191
NCB Danseteater AS	KD	70 %	17 103	472	100	70	0	0	1 086	42,8 %	23
Polarmiljøsentere AS	MD	65 %	1 154	-9	60	39	0	0	54	30,3 %	2
Raufoss ASA	NHD	50,3 %	1 332 137	100 031	150 000	75 450	0	0	684 797	37,9 %	1 808
Rogaland Teater AS	KD	66,7 %	50 150	712	90	60	0	0	5 600	30,9 %	91
SAS Norge ASA ⁵	SD	50 %	9 422 000	336 000	470 000	235 000	174 000	87 000	3 571 000	34,8 %	25 057
Sydvaranger ASA	NHD	87,5 %	208 876	44 968	106 264	92 928	53 132	46 464	161 671	53,2 %	32
Trøndelag Teater AS	KD	66,7 %	54 401	299	54	36	0	0	509	3,9 %	107
Totalt			125 687 494	10 420 527	16 623 289	8 398 861	4 035 337	2 001 166	72 091 094		81 497

¹⁾ For konsern er konserntallene oppgitt. Flere av selskapene mottar også tilskudd.

²⁾ Netto renteinntekter og andre driftsinntekter.

³⁾ Staten solgte aksjer i 1997.

⁴⁾ Netto driftsinntekter.

⁵⁾ Ansatte gjelder totalt for SAS Gruppen.

⁶⁾ Egenkapital · 100/Totalkapital.

Dokument nr 3:2